Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA DŽERARDA HOGANA [*GERARD HOGAN*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2021. gada 20. janvārī [1]

Lieta C-872/19 P

Venecuēlas Bolivāra Republika
pret

Eiropas Savienības Padomi

Apelācija – Kopējā ārpolitika un drošības politika – Regula (ES) 2017/2063 – 2., 3., 6. un 7. pants – Ierobežojoši pasākumi saistībā ar situāciju Venecuēlā – Trešās valsts prasība atcelt tiesību aktu – LESD 263. panta ceturtā daļa – Tiešs skārums – Absolūts pamats – Jēdziens "juridiska persona" – Trešā valsts – Nepieņemamība

I. Ievads

1. Politiskās un ekonomiskās situācijas pasliktināšanās Venecuēlas Bolivāra Republikā ir radījusi situāciju, kurā, šķiet, ir ievērojami apdraudēti vispārējie demokrātijas, tiesiskuma un cilvēktiesību principi. Šādos apstākļos kopš 2017. gada Eiropas Savienības Padome nolēma noteikt virkni ierobežojošu pasākumu (sankcijas). Šie ierobežojošie pasākumi paredz noteikta militārā un cita veida aprīkojuma (piemēram, transportlīdzekļu, kas izstrādāti masu nekārtību novēršanai, vai transportlīdzekļu, kas paredzēti cietumnieku pārvadāšanai) pārdošanas, piegādes, nodošanas vai eksportēšanas aizliegumu uz Venecuēlu. No to lēmumu un regulu apsvērumiem, ar ko tiek īstenoti šie ierobežojošie pasākumi, izriet, ka Padomei bija bažas, ka šis aprīkojums varētu tikt izmantots iekšējām represijām, kā arī vispārējai likumīgu demokrātisku protestu apspiešanai šajā valstī. Šie pasākumi ir attiecināmi arī uz tehnisko, starpniecības un finanšu pakalpojumu sniegšanu saistībā ar šāda aprīkojuma piegādi. Pasākumi papildus paredz iespēju noteikt ceļošanas aizliegumu konkrēti nosauktām fiziskām personām un aktīvu iesaldēšanas pasākumus, kuri vērsti pret konkrēti norādītām fiziskām vai juridiskām personām, vienībām vai struktūrām. Tomēr šie īpaši individualizētie pasākumi nav šīs tiesvedības priekšmets.

2. Šī tiesvedība drīzāk ietver Venecuēlas Bolivāra Republikas centienus apstrīdēt atsevišķu šo ierobežojošo pasākumu spēkā esamību. Tas nekavējoties rada daudz plašāku jautājumu par to, vai valstij, kas nav Savienības dalībvalsts, ir tiesības celt šādu prasību Savienības tiesās. Lai gan šos jautājumus varētu uzskatīt par tādiem, kas skar svarīgus un potenciāli sensitīvus starptautisko publisko tiesību jautājumus tieši Savienības tiesību specifiskajā līmenī, šajā apelācijā risināmie jautājumi varētu tikt attiecināti tikai uz šiem aspektiem: i) vai Venecuēlas Bolivāra Republika ir juridiska persona LESD 263. panta izpratnē un vai, ii) pieņemot, ka atbilde uz pirmo jautājumu ir

[1] Oriģinālvaloda – angļu.

apstiprinoša, piemērotie pasākumi Venecuēlas Bolivāra Republiku skar tieši [2], tādējādi nodrošinot tai nepieciešamās tiesības apstrīdēt ierobežojošo pasākumu spēkā esamību LESD 263. panta izpratnē [3]?

3. Tādējādi izskatāmā lieta attiecas uz apelācijas sūdzību, ko Venecuēlas Bolivāra Republika (turpmāk tekstā – "apelācijas sūdzības iesniedzēja") 2019. gada 28. novembrī iesniedza par Vispārējās tiesas (ceturtā palāta paplašinātā sastāvā) 2019. gada 20. septembra spriedumu Venecuēla/Padome (T-65/18, EU:T:2019:649; turpmāk tekstā – "pārsūdzētais spriedums"). Šajā spriedumā Vispārējā tiesa nosprieda, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nav pierādījusi, ka pasākumi to skar tieši LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē. Tāpēc no tā izriet, ka apelācijas sūdzības iesniedzējai neesot bijušas nepieciešamās tiesības uzturēt prasību atcelt tiesību aktu, līdz ar to tiesvedība, pamatojoties uz minēto, attiecīgi tika atzīta par nepieņemamu.

4. Apelācijas sūdzības iesniedzēja būtībā apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot nepareizi interpretējusi LESD 263. panta ceturtajā daļā paredzēto kritēriju par tiešu skārumu 2018. gada 13. septembra sprieduma *Almaz-Antey Air* un *Space Defence*/Padome (T-515/15, nav publicēts, EU:T:2018:545; turpmāk tekstā – "spriedums *Almaz-Antey*") gaismā. Tādējādi šī pārsūdzība sniedz Tiesai unikālu iespēju lemt par LESD 263. panta ceturtajā daļā paredzēto pieņemamības kritēriju piemērošanu attiecībā uz prasību atcelt tiesību aktu, ko cēlusi trešā valsts par ierobežojošiem pasākumiem, kurus Eiropas Savienības Padome ir noteikusi saistībā ar situāciju šajā valstī. Tāpēc, ciktāl tas attiecas uz apelācijas sūdzību, kā es jau esmu norādījis, ir jāizvērtē, vai šajā tiesvedībā apelācijas sūdzības iesniedzēja ir uzskatāma par juridisku personu LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē un, ja tas tā ir, vai attiecīgie ierobežojošie pasākumi to skar tieši.

II. Atbilstošās tiesību normas un tiesvedības priekšvēsture

5. 2017. gada 13. novembrī Padome pieņēma Regulu 2017/2063, pamatojoties uz LESD 215. panta 2. punktu un Padomes Lēmumu (KĀDP) 2017/2074 (2017. gada 13. novembris) par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Venecuēlā [4].

6. Regulas 2017/2063 2. pantā ir precizēts, ka ir aizliegts sniegt jebkurai fiziskai vai juridiskai personai, vienībai vai struktūrai Venecuēlā vai izmantošanai šajā valstī tehnisku palīdzību, starpniecības pakalpojumus, finansējumu vai finansiālu palīdzību un citus pakalpojumus saistībā ar precēm un tehnoloģijām, kas ietvertas Eiropas Savienības Kopējā militārā ekipējuma sarakstā, kuru Padome pieņēmusi 2014. gada 17. martā [5].

[2] Jautājums par individuālu skārumu netika izskatīts, ciktāl pārsūdzētais spriedums attiecas uz izskatāmo lietu. Padome savā iebildumā par pieņemamību uzskatīja, ka šis jautājums nav jāizskata, jo Venecuēla nav skarta tieši. Tomēr jānorāda, ka Venecuēla atbildes rakstā uz Padomes iebildumu par pieņemamību apgalvoja, ka Regula (ES) 2017/2063 par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar situāciju Venecuēlā (OV 2017, L 295, 21. lpp.), kas tika pieņemta, pamatojoties uz LESD 215. pantu, ir reglamentējošs akts un tādējādi tas ir pietiekami, lai pierādītu, ka minētais tiesību akts to skar tieši.

[3] Gadījumā, ja tiek konstatēts, ka šie pasākumi Venecuēlu skar arī individuāli.

[4] OV 2017, L 295, 60. lpp. Saskaņā ar pārsūdzētā sprieduma 1. punktu Lēmumā 2017/2074 "pirmkārt, ir ietverts aizliegums eksportēt uz Venecuēlu ieročus, militāro aprīkojumu vai jebkuru citu aprīkojumu, ko iespējams izmantot iekšējām represijām, kā arī uzraudzības iekārtas, tehnoloģijas vai programmatūru. Otrkārt, tajā ir ietverts aizliegums sniegt Venecuēlai finanšu, tehniskos vai cita veida pakalpojumus saistībā ar šīm iekārtām un tehnoloģijām. Treškārt, tajā ir paredzēta personu, vienību un struktūru līdzekļu un saimniecisko resursu iesaldēšana. Saskaņā ar Lēmuma 2017/2074 1. apsvērumu ar šo lēmumu vēršas pret situācijas demokrātijas, tiesiskuma un cilvēktiesību jomā pastāvīgo pasliktināšanos Venecuēlā". 13. panta pirmajā daļā tā sākotnējā redakcijā bija paredzēts, ka Lēmums 2017/2074 ir spēkā līdz 2018. gada 14. novembrim. 2018. gada 6. novembrī ar Padomes Lēmumu (KĀDP) 2018/1656, ar ko groza Lēmumu 2017/2074 (OV 2018, L 276, 10. lpp.), tā spēkā esamība tika pagarināta līdz 2019. gada 14. novembrim un tika grozīts minētā lēmuma I pielikumā ietvertais 7. ieraksts, kas attiecas uz vienu no personām, kurām piemērojama finanšu aktīvu iesaldēšana.

[5] OV 2014, C 107, 1. lpp.

7. Regulas 2017/2063 3. pantā un I pielikumā ir noteikts, ka ir aizliegts arī pārdot, piegādāt vai eksportēt aprīkojumu, ko iespējams izmantot iekšējām represijām, tādu kā ieroči, munīcija, masu nekārtību novēršanai vai ieslodzīto pārvadāšanai paredzēti transportlīdzekļi vai arī sprāgstvielas, un sniegt tehnisku palīdzību, starpniecības pakalpojumus, finansējumu vai finansiālu atbalstu vai citus pakalpojumus saistībā ar minēto aprīkojumu jebkurai fiziskai vai juridiskai personai, vienībai vai struktūrai Venecuēlā vai izmantošanai Venecuēlā.

8. Regulas 2017/2063 4. pantā ir paredzēts, ka, atkāpjoties no šīs regulas 2. un 3. panta, dalībvalstu kompetentās iestādes ar tādiem nosacījumiem, kādus tās uzskata par atbilstīgiem, drīkst atļaut konkrētus darījumus.

9. Atbilstoši Regulas 2017/2063 6. un 7. pantam un II pielikumam – ja vien dalībvalstu kompetentās iestādes nav piešķīrušas iepriekšēju atļauju – ir aizliegts pārdot, piegādāt vai eksportēt tīkla pakešu pārbaudes, pārtveršanas, uzraudzības, bloķēšanas un runas atpazīšanas iekārtas, tehnoloģijas vai programmatūru, kā arī sniegt tehnisku palīdzību, starpniecības pakalpojumus, finansiālu atbalstu un citus pakalpojumus saistībā ar minētajām iekārtām, tehnoloģijām un programmatūru jebkurai fiziskai vai juridiskai personai, vienībai vai struktūrai Venecuēlā vai izmantošanai Venecuēlā.

10. Regulas 2017/2063 6. panta 2. punktā ir paredzēts, ka dalībvalstu kompetentās iestādes nepiešķir atļauju tieši vai netieši pārdot, piegādāt, nodot vai eksportēt iekārtas, tehnoloģijas vai programmatūru jebkurai personai, vienībai vai struktūrai Venecuēlā vai lietošanai Venecuēlā, ja tām ir pamatoti iemesli konstatēt, ka attiecīgās iekārtas, tehnoloģijas vai programmatūru Venecuēlas valdība, tās publiskās iestādes, uzņēmumi vai aģentūras vai jebkura persona vai vienība, kas rīkojas to vārdā vai to vadībā, izmantos iekšējām represijām Venecuēlā.

11. Regulas 2017/2063 7. panta 1. punkta c) apakšpunktā ir paredzēts – ja vien attiecīgās dalībvalsts kompetentā iestāde nav iepriekš piešķīrusi atļauju saskaņā ar 6. panta 2. punktu, ir aizliegts sniegt jebkāda veida telesakaru vai interneta uzraudzības vai pārtveršanas pakalpojumus Venecuēlas valdībai, publiskajām iestādēm, uzņēmumiem un aģentūrām vai jebkurai personai vai vienībai, kas rīkojas to vārdā vai to vadībā, vai sniegt minētos pakalpojumus tieši vai netieši par labu minētajām personām.

12. Atbilstoši Regulas 2017/2063 8.–11. pantam un IV un V pielikumam, ievērojot konkrētos izņēmumus, tostarp ir paredzēts iesaldēt noteiktu fizisku vai juridisku personu, vienību vai struktūru īpašumā esošos finanšu līdzekļus, kā arī aizliegums nodot šos līdzekļus to rīcībā. Regulas 2017/2063 17. panta 4. punktā ir paredzēts, ka "saraksti, kas ietverti IV vai V pielikumā, [ir jāpārskata] regulāri, vismaz reizi 12 mēnešos"[6].

13. Saskaņā ar Regulas 2017/2063 20. pantu iepriekš minētie aizliegumi ir piemērojami:

"a) Savienības teritorijā, tostarp tās gaisa telpā;

b) dalībvalstu jurisdikcijā esošos gaisa kuģos un uz to jurisdikcijā esošiem kuģiem;

c) attiecībā uz visām personām Savienības teritorijā vai ārpus tās, kuras ir kādas dalībvalsts valstspiederīgie;

[6] 2018. gada 6. novembrī ar Padomes Īstenošanas regulu (ES) 2018/1653, ar ko īsteno Regulu 2017/2063 (OV 2018, L 276, 1. lpp.), tika grozīts minētās regulas IV pielikumā ietvertais 7. ieraksts, kas attiecas uz vienu no personām, kurām piemērojama finanšu aktīvu iesaldēšana.

d) visām juridiskām personām, vienībām vai struktūrām Savienības teritorijā vai ārpus tās, kuras inkorporētas vai izveidotas saskaņā ar kādas dalībvalsts tiesībām;

e) visām juridiskām personām, vienībām vai struktūrām saistībā ar jebkādu darījumdarbību, kas pilnībā vai daļēji veikta Savienībā."

III. Tiesvedība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais spriedums

14. Ar prasības pieteikumu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2018. gada 6. februārī, apelācijas sūdzības iesniedzēja cēla prasību par Regulas 2017/2063 atcelšanu, ciktāl tās noteikumi attiecas uz to. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka, ciktāl apelācijas sūdzības iesniedzējas prasība atcelt tiesību aktu ir vērsta pret Regulu 2017/2063, tā attiecas tikai uz minētās regulas 2., 3., 6. un 7. pantu (turpmāk tekstā – "apstrīdētās tiesību normas") [7].

15. Ar atsevišķu dokumentu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2018. gada 3. maijā, Padome izvirzīja iebildi par nepieņemamību saskaņā ar Vispārējās tiesas Reglamenta 130. pantu. Padome izvirzīja trīs nepieņemamības pamatus, proti, pirmkārt, apelācijas sūdzības iesniedzējai, prasītājai minētajā lietā, neesot intereses celt prasību, otrkārt, apstrīdētās tiesību normas neskarot to tieši un, treškārt, tā neesot "fiziska vai juridiska persona" LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē. Apelācijas sūdzības iesniedzēja savus apsvērumus par šo iebildi iesniedza 2018. gada 27. jūnijā. Ar atsevišķu dokumentu, kas Vispārējās tiesas kancelejā iesniegts 2019. gada 17. janvārī, apelācijas sūdzības iesniedzēja, pamatojoties uz Vispārējās tiesas Reglamenta 86. pantu, grozīja prasības pieteikumu tādējādi, ka tas ir attiecināms arī uz Lēmumu 2018/1656 un Īstenošanas regulu 2018/1653, ciktāl šo tiesību aktu noteikumi ir attiecināmi uz to. Padome uz grozījumu rakstu atbildēja 2019. gada 5. februārī.

16. 2019. gada 8. februāra tiesas sēdē tika uzklausīti lietas dalībnieku mutvārdu paskaidrojumi un to atbildes uz Vispārējās tiesas uzdotajiem jautājumiem par pieņemamību. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka par prasības pieņemamību ir jālemj, vispirms izskatot otro nepieņemamības pamatu, ko izvirzījusi Padome un kurā tā apgalvo, ka apstrīdētās tiesību normas neskar tieši apelācijas sūdzības iesniedzēju.

17. Pārsūdzētajā spriedumā Vispārējā tiesa ir atgādinājusi, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru nosacījums par to, ka lēmumam, kas ir prasības priekšmets, fiziska vai juridiska persona ir jāskar tieši, kā noteikts LESD 263. panta ceturtajā daļā, paredz, lai vienlaikus būtu izpildīti divi nosacījumi, proti, lai apstrīdētais pasākums, pirmkārt, tieši ietekmētu apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesisko stāvokli un, otrkārt, nepieļautu nekādu rīcības brīvību šī pasākuma adresātiem, kuri ir atbildīgi par tā ieviešanu, kas ir pavisam automātiska un izriet tikai no Savienības tiesiskā regulējuma, nepiemērojot citus starpnoteikumus. Turklāt, lai noteiktu, vai tiesību akts rada tiesiskas sekas, it īpaši ir jāņem vērā tā priekšmets, saturs un būtība, kā arī juridiskais un faktiskais konteksts, kurā tas ir ticis pieņemts [8].

18. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka apstrīdētajās tiesību normās, pirmkārt, ir ietverts aizliegums pārdot vai piegādāt jebkurai fiziskai vai juridiskai personai, vienībai vai struktūrai Venecuēlā ieročus, militāro aprīkojumu vai jebkuru citu aprīkojumu, ko iespējams izmantot iekšējām represijām, kā arī uzraudzības iekārtas, tehnoloģijas vai programmatūru. Otrkārt, apstrīdētajās tiesību normās ir paredzēts aizliegums sniegt šīm pašām fiziskām vai juridiskām personām,

[7] Skat. pārsūdzētā sprieduma 22. punktu. Šis konstatējums nav apstrīdēts šajā apelācijas tiesvedībā. Skat. apelācijas sūdzības 14. punktu.

[8] Skat. pārsūdzētā sprieduma 29. un 30. punktu un tajos minēto judikatūru.

vienībām vai struktūrām Venecuēlā finanšu, tehniskos vai cita veida pakalpojumus saistībā ar šīm iekārtām un tehnoloģijām [9]. Turklāt Vispārējā tiesa norādīja, ka Regulas 2017/2063 20. pantā iepriekš minēto aizliegumu piemērošana ir ierobežota tikai ar Savienības teritoriju, fiziskām personām, kas ir kādas dalībvalsts valstspiederīgie, un juridiskām personām, kuras izveidotas saskaņā ar kādas dalībvalsts tiesībām, kā arī juridiskām personām, vienībām un struktūrām saistībā ar jebkādu darījumdarbību, kas pilnībā vai daļēji veikta Savienībā [10].

19. Vispārējā tiesa konstatēja, ka apstrīdētajās tiesību normās nav noteikts aizliegums apelācijas sūdzības iesniedzējai un tām labākajā gadījumā var būt tikai netieša ietekme uz to, jo aizliegumu, kas noteikti fiziskām personām, kuras ir kādas dalībvalsts valstspiederīgie, un juridiskām personām, kas izveidotas saskaņā ar kādas dalībvalsts tiesībām, rezultātā varētu tikt ierobežoti avoti, no kuriem apelācijas sūdzības iesniedzēja var iegādāties attiecīgās preces un pakalpojumus [11].

20. Vispārējā tiesa norādīja, ka, protams, spriedumā *Almaz-Antey* tā noraidīja argumentu, saskaņā ar kuru ārpus Savienības reģistrētas vienības tiesisko stāvokli tieši neskāra pasākumi, kuru mērķis bija aizliegt Savienības saimnieciskās darbības subjektiem veikt noteikta veida darījumus ar šo vienību. Vispārējā tiesa šajā lietā nosprieda – ja Savienības saimnieciskās darbības subjektiem tiktu aizliegts veikt šādus darījumus, tas būtu pielīdzināms prasītājai noteiktam aizliegumam veikt attiecīgos darījumus ar tiem [12]. Tomēr Vispārējā tiesa minēja, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nav skaidri un konkrēti norādīta apstrīdētajās tiesību normās veidā, kas būtu salīdzināms ar prasītāju lietā, kurā tika taisīts spriedums *Almaz-Antey* [13].

21. Turklāt Vispārējā tiesa uzskatīja, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nevar tikt pielīdzināta tādam saimnieciskās darbības subjektam kā prasītāja lietā, kurā tika taisīts spriedums *Almaz-Antey*, jo apelācijas sūdzības iesniedzējas darbības veids nevar tikt uzskatīts tikai par tīri komerciālu darbību, jo valstij ir jāīsteno publiskās varas prerogatīvas, it īpaši tādās darbībās, kas saistītas ar valsts funkciju īstenošanu, kā aizsardzība, policija un uzraudzība. Turklāt Vispārējā tiesa uzskatīja, ka pretēji šādam saimnieciskās darbības subjektam, kura spēja ir ierobežota ar tā darbības mērķi, apelācijas sūdzības iesniedzējai kā valstij ir tāda darbības joma, kam raksturīga ļoti liela daudzveidība un ko nevar ierobežot ar konkrētas darbības veikšanu. Tādējādi šis ļoti plašais kompetenču klāsts to nošķir no saimnieciskās darbības subjekta, kas parasti veic noteiktu saimniecisko darbību, uz kuru ir attiecināts ierobežojošais pasākums [14].

22. Vispārējā tiesa arī norādīja, ka tādi aizliegumi kā ar apstrīdētajām tiesību normām noteiktie nevar tieši ietekmēt to saimnieciskās darbības subjektu situāciju, kuri nedarbojas attiecīgajos tirgos. Spriedumā *Almaz-Antey* Vispārējā tiesa tieši konstatēja, ka prasītāja ir sabiedrība, kas darbojas aizsardzības jomā, uz kuru bija attiecināmas attiecīgās apstrīdētā tiesību akta normas [15].

23. Vispārējā tiesa uzskatīja, ka, lai arī ar apelācijas sūdzības iesniedzējas iesniegtajiem *Eurostat* datiem, no kuriem izriet, ka komercdarījumu ar precēm, uz kurām attiecas apstrīdētās tiesību normas, kopējā vērtība Venecuēlā 2016. gadā bija 76 miljoni EUR, 2017. gadā – 59 miljoni EUR un 2018. gadā – 0 EUR, ir iespējams pierādīt apstrīdēto tiesību normu efektivitāti, ar tiem nevar

[9] Skat. pārsūdzētā sprieduma 31. punktu.

[10] Skat. pārsūdzētā sprieduma 32. punktu.

[11] Skat. pārsūdzētā sprieduma 32. punktu.

[12] Skat. pārsūdzētā sprieduma 34. punktu.

[13] Pārsūdzētā sprieduma 35. punktā Vispārējā tiesa norādīja, ka lietā, kurā tika pasludināts spriedums *Almaz–Antey*, prasītājas nosaukums bija ietverts apstrīdētā lēmuma pielikumā kā tā uzņēmuma nosaukums, kuram ir aizliegts pārdot vai piegādāt attiecīgās preces un pakalpojumus.

[14] Skat. pārsūdzētā sprieduma 37. punktu.

[15] Skat. pārsūdzētā sprieduma 38. punktu.

pierādīt, ka, iegādājoties attiecīgās preces un pakalpojumus, apelācijas sūdzības iesniedzēja ir rīkojusies kā vienība, kas ir pielīdzināma saimnieciskās darbības subjektam, kurš darbojas attiecīgajos tirgos, nevis savu parasto darbību ietvaros [16]. Vispārējā tiesa norādīja, ka, nepastāvot nekādiem dokumentiem, kā, piemēram, līgums, apelācijas sūdzības iesniedzējas iespēja izveidot juridiskas attiecības ar Savienības saimnieciskās darbības subjektiem ir tīri spekulatīva un var izrietēt tikai no nākotnē iespējamām hipotētiskām sarunām. Līdz ar to Vispārējā tiesa noteica, ka ar apstrīdētajām tiesību normām ieviestie aizliegumi nevar tikt uzskatīti par tādiem, kas paši par sevi ietekmē apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesisko stāvokli [17].

24. Atbildot uz apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvojumu, ka saskaņā ar pastāvīgo judikatūru apstāklis, ka Savienības tiesību akts traucē publiskai juridiskai personai pēc tās ieskatiem īstenot savas pilnvaras, nenoliedzami tieši ietekmē tās tiesisko stāvokli un līdz ar to šis tiesību akts to skar tieši, Vispārējā tiesa nosprieda, ka apstrīdētās tiesību normas tieši neliedz apelācijas sūdzības iesniedzējai iegādāties un importēt minētās iekārtas un saņemt attiecīgos pakalpojumus. Tā arī atzina, ka minētās tiesību normas neietekmē tās spēju īstenot savas suverēnās tiesības attiecībā uz tās jurisdikcijai pakļautajām vietām un precēm un nekas Regulā 2017/2063 neļauj uzskatīt, ka Padomes nodoms būtu bijis samazināt tās tiesībspēju. Ņemot vērā ikvienas valsts – vai valstu asociācijas – tiesības suverēni izlemt, kādā veidā tā vēlas uzturēt ekonomiskās attiecības ar trešām valstīm, attiecīgie pasākumi labākajā gadījumā netieši ierobežo apelācijas sūdzības iesniedzējas iespējas šajā ziņā [18].

25. Vispārējā tiesa secināja, ka ar apstrīdētajām tiesību normām nav ticis tieši skarts apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesiskais stāvoklis un prasība ir jānoraida kā nepieņemama, ciktāl tā ir vērsta pret apstrīdētajām tiesību normām [19].

IV. Šajā apelācijas sūdzībā ietvertie prasījumi

26. Apelācijas sūdzības iesniedzējas prasījumi Tiesai ir šādi:

– atcelt pārsūdzēto spriedumu, ciktāl ar to prasība tika noraidīta kā nepieņemama;

– atzīt apelācijas sūdzības iesniedzējas iesniegto apelācijas sūdzību par pieņemamu un nodot lietu atpakaļ Vispārējai tiesai lietas izskatīšanai pēc būtības; un

– piespriest Padomei atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, kas radušies šajā tiesvedībā un tiesvedībā Vispārējā tiesā.

27. Padomes prasījumi Tiesai ir šādi:

– noraidīt apelācijas sūdzību;

– piespriest apelācijas sūdzības iesniedzējai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus Tiesā.

[16] Skat. pārsūdzētā sprieduma 39. un 40. punktu.

[17] Skat. pārsūdzētā sprieduma 41. punktu.

[18] Skat. pārsūdzētā sprieduma 42. un 43. punktu.

[19] Skat. pārsūdzētā sprieduma 51. punktu.

V. Tiesvedība Tiesā

28. LESD 263. panta ceturtajā daļā ir paredzēts, ka "jebkura fiziska vai juridiska persona ar pirmajā un otrajā daļā minētajiem nosacījumiem var celt prasību par tiesību aktu, kas adresēts šai personai vai kas viņu skar tieši un individuāli, un par reglamentējošu aktu, kas viņu skar tieši, bet nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem". LESD 263. panta ceturtajā daļā minētie ir pamatnosacījumi, kas ir jāizpilda, lai fiziskai vai juridiskai personai būtu tiesības celt prasību ar mērķi nodrošināt Savienības tiesību akta pārbaudi tiesā. Ja šie pamatnosacījumi nav izpildīti, no tā izriet, ka šī prasība ir nepieņemama un šī nepieņemamība līdz ar to ir absolūts pamats, kuru Savienības tiesa var un kuru tai pat ir pienākums izvirzīt pēc pašas ierosmes [20]. Tāpēc LESD 263. panta ceturtajā daļā noteikto pamatnosacījumu neizpilde attiecībā uz prasību atcelt tiesību aktu ir absolūts šķērslis fizisku un juridisku personu ierosinātam tiesas procesam, kas Savienības tiesām jebkurā brīdī ir jāpārbauda pat pēc savas ierosmes [21].

29. Lai gan izskatāmā apelācijas sūdzība ir vērsta pret Vispārējās tiesas apgalvojumu pārsūdzētajā spriedumā, ka tajā celtā prasība esot nepieņemama, jo apstrīdētās tiesību normas neskarot tieši apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesisko stāvokli, Tiesa ar 2020. gada 7. jūlija lēmumu nolēma lūgt apelācijas sūdzības iesniedzējai, Padomei, Eiropas Komisijai, kā arī dalībvalstīm līdz 2020. gada 11. septembrim rakstveidā iesniegt savu nostāju par to, vai trešā valsts var tikt uzskatīta par juridisku personu LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē.

30. Pēc vairāku ieinteresēto personu pieprasījuma rakstveida apsvērumu iesniegšanas termiņš tika pagarināts līdz 2020. gada 25. septembrim. Turklāt vairākas ieinteresētās personas lūdza piekļuvi lietas materiāliem. Piekļuve tika piešķirta, jo lietas dalībnieki neizteica nekādus iebildumus. Rakstveida apsvērumus par jautājumu, vai apelācijas sūdzības iesniedzēja ir juridiska persona LESD 263. panta ceturtās daļās izpratnē, iesniedza apelācijas sūdzības iesniedzēja, Padome, Beļģijas Karaliste, Bulgārijas Republika, Vācijas Federatīvā Republika, Igaunijas Republika, Grieķijas Republika, Lietuvas Republika, Nīderlandes Karaliste, Polijas Republika, Slovēnijas Republika, Slovākijas Republika un Zviedrijas Karaliste, kā arī Komisija.

31. Manuprāt, jautājumu par to, vai apelācijas sūdzības iesniedzēja ir uzskatāma par juridisku personu LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē, būtu ieteicams izskatīt pirms jautājuma par tiešu skārumu izvērtēšanas.

VI. Apelācijas sūdzība

A. Par jēdzienu "juridiska persona"

1. Lietas dalībnieku apsvērumi

32. Apelācijas sūdzības iesniedzēja norāda, ka atbildes rakstā, ko Padome ir iesniegusi šajā apelācijas tiesvedībā, tā esot atzinusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja ir starptautisko tiesību subjekts un juridiska persona saskaņā ar attiecīgajām starptautisko publisko un valsts tiesību normām. Pienākums ievērot tiesiskumu paredz Savienībai nodrošināt to, ka jebkurai fiziskai vai juridiskai personai "ir jābūt iespējai efektīvi aizsargāt tiesā savas Savienības tiesību sistēmā

[20] Skat. pēc analoģijas spriedumu, 2004. gada 29. aprīlis, Itālija/Komisija (C-298/00 P, EU:C:2004:240, 35. punkts).

[21] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2014. gada 27. februāris, *Stichting Woonpunt* u.c./Komisija (C-132/12 P, EU:C:2014:100, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).

piešķirtās tiesības". Turklāt jebkurai šādai personai ir jābūt iespējai apstrīdēt Savienības tiesās tiesību aktus, kurus ir pieņēmušas Savienības iestādes un kuri tās ietekmē, ciktāl ir izpildīti LESD 263. pantā paredzētie nosacījumi. Tā ir *ubi ius ibi remedium* principa izpausme, kas ir Savienības tiesību vispārējs princips un ir atspoguļots Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 47. panta 1. punktā, kā arī LES 19. panta 1. punktā.

33. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka LESD 263. panta ceturtajā daļā nav nekādas, pat ne netiešas norādes, kas ļautu to izslēgt no tajā minētā jēdziena "juridiska persona". Turklāt 2020. gada 10. septembra rīkojumā *Cambodia* un *CRF*/Komisija (T-246/19, EU:T:2020:415) Vispārējā tiesa tostarp noteica, ka LESD 263. panta ceturtajā daļā ietvertais jēdziens "jebkura fiziska vai juridiska persona" ir jāsaprot tādējādi, ka tas attiecas arī uz valstīm, kas nav Savienības dalībvalstis, kā, piemēram, Kambodžas Karaliste. Šis atzinums ir *mutatis mutandis* piemērojams šajā apelācijas tiesvedībā. Turklāt vārda "jebkura" izmantošana ne tikai angļu valodas, bet arī citu valodu versijās [22] saistībā ar "fizisku vai juridisku personu" LESD 263. panta ceturtajā daļā norāda, ka tas bez atšķirības attiecas uz "visām" privātpersonām un vienībām, kuras ir fiziskas un/vai juridiskas personas. Jebkāda LESD 263. panta ceturtajā daļā minēto jēdzienu "jebkura fiziska persona vai juridiska persona" interpretācija, saskaņā ar kuru no tā tiktu izslēgti starptautisko tiesību subjekti, piemēram, apelācijas sūdzības iesniedzēja, būtu pretrunā šīs normas formulējumam, kā arī būtu *contra legem*. Turklāt šāda *contra legem* interpretācija būtu pretrunā judikatūrai, saskaņā ar kuru "Līguma noteikumus par ieinteresēto personu tiesībām celt prasību nedrīkst interpretēt ierobežojoši un līdz ar to, ja Līgumā nav paredzēti nekādi noteikumi, nevar pieņemt, ka šajā ziņā pastāv ierobežojums" [23].

34. Apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka iepriekš minēto gramatisko interpretāciju *ad abundantiam* apstiprina LESD 263. panta ceturtās daļas teksts, ņemot vērā tā mērķi un tiesiskā regulējuma kontekstu. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru LESD 263. panta ceturtās daļas mērķis "ir visām fiziskām un juridiskām personām, uz kurām tieši un individuāli attiecas [Savienības] iestāžu rīcība, nodrošināt atbilstošu tiesas aizsardzību" [24]. Turklāt tiesības celt prasību atcelt tiesību aktu ir būtiskas, lai nodrošinātu atbilstību nosacījumiem, kuri izriet no tiesiskuma principiem. Attiecīgi Savienības tiesas ir jau atzinušas par "juridisku personu" šīs tiesību normas izpratnē, piemēram, dalībvalsts reģionus un citas teritoriālas vienības [25], trešo valstu subreģionālas vienības [26], trešās valstīs reģistrētas sabiedrības [27], trešās valstis [28], jaunās dalībvalstis pirms to pievienošanās Eiropas Savienībai [29] un pat organizācijas, kurām nav juridiskas personas statusa saskaņā ar valsts, Savienības vai starptautisko tiesību aktiem [30]. LESD 263. panta ceturtajā daļā paredzēto tiesību uz efektīvu aizsardzību tiesā neattiecināšana uz apelācijas sūdzības iesniedzēju būtu pretrunā šai tiesību normai un atņemtu tai jebkādus tiesiskās aizsardzības līdzekļus attiecībā uz pasākumiem, kuriem ir tieša un nozīmīga ietekme uz tās tiesisko stāvokli. Turklāt Savienības primāro tiesību aktos nav nekādu norāžu, kas apstiprinātu viedokli, ka uz starptautisko tiesību subjektiem, piemēram, apelācijas sūdzības iesniedzēju, nebūtu attiecināms

[22] "*jede Person*" vācu valodā, "*toda persona*" spāņu valodā, "*toute personne*" franču valodā un "*qualsiasi persona*" itāļu valodā.

[23] Spriedums, 1996. gada 11. jūlijs, *Métropole télévision* u.c./Komisija (T-528/93, T-542/93, T-543/93 un T-546/93, EU:T:1996:99, 60. punkts). Šajā nozīmē skat. arī spriedumu, 1963. gada 15. jūlijs, *Plaumann*/Komisija (25/62, EU:C:1963:17, 106.–107. lpp.).

[24] Spriedums, 2009. gada 10. jūnijs, Polija/Komisija (T-257/04, EU:T:2009:182, 53. punkts) un rīkojums, 2009. gada 10. jūnijs, Polija/Komisija (T-258/04, nav publicēts, EU:T:2009:183, 61. punkts).

[25] Rīkojums, 2007. gada 8. februāris, *Landtag Schleswig-Holstein*/Komisija (C-406/06, nav publicēts, EU:C:2007:90, 9. punkts).

[26] Rīkojums, 2007. gada 3. jūlijs, *Commune de Champagne* u.c./Padome un Komisija (T-212/02, EU:T:2007:194, 178. punkts).

[27] Rīkojums, 2019. gada 13. maijs, *Giant* (Ķīna)/Padome (T-425/13 DEP, nav publicēts, EU:T:2019:340).

[28] Rīkojums, 2020. gada 10. septembris, *Cambodia* un *CRF*/Komisija (T-246/19, EU:T:2020:415).

[29] Spriedums, 2009. gada 10. jūnijs, Polija/Komisija (T-257/04, EU:T:2009:182, 53. punkts) un rīkojums, 2009. gada 10. jūnijs, Polija/Komisija (T-258/04, nav publicēts, EU:T:2009:183, 61. punkts).

[30] Spriedums, 2007. gada 18. janvāris, *PKK* un *KNK*/Padome (C-229/05 P, EU:C:2007:32).

jēdziens "juridiska persona" šīs tiesību normas izpratnē. Proti, judikatūra par tiesībām iestāties lietā saskaņā ar Tiesas Statūtu 40. pantu apstiprina secinājumu, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja ir juridiska persona LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē.

35. Padome uzskata, ka trešā valsts nav juridiska persona LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē, izņemot gadījumus, kad tai ir piešķirtas īpašas tiesības Savienības tiesību sistēmā saskaņā ar nolīgumu, kas noslēgts ar Savienību. Minētais izņēmums nav piemērojams šai lietai. Šīs tiesību normas mērķis ir stiprināt indivīda, nevis valsts tiesību aizsardzību [31]. Saskaņā ar Hartas 47. pantu visām no Savienības tiesību aktiem izrietošām tiesībām ir jānodrošina efektīva to aizsardzība tiesā. Suverēnām valstīm, uz kurām neattiecas šāda sistēma un kurām Savienības tiesību aktos nav piešķirtas nekādas tiesības (kā arī nav attiecināti pienākumi), principā nevar būt piekļuve Savienības tiesām. Piekļuves Savienības tiesām nodrošināšana suverēnai trešai valstij, pārsniedzot iepriekš minētās robežas, ne tikai neatbilstu attiecīgo Līguma normu gramatiskai un teleoloģiskai interpretācijai, bet, Padomes ieskatā, būtu arī pretrunā pašai Savienības tiesībās paredzētajai tiesisko aizsardzības līdzekļu sistēmai (un tās būtībai), kas ir izstrādāta, lai aizsargātu ar Savienības tiesību aktiem piešķirtās tiesības [32]. Ņemot vērā to, ka "Savienībai ir piešķirts savs konstitucionālais ietvars" [33], Līgumos paredzētie tiesiskās aizsardzības līdzekļi nevar tikt attiecināti uz trešām valstīm. Tomēr trešā valsts, lai gan tā ir juridiska persona saskaņā ar starptautiskajām tiesībām, nav pakļauta konstitucionālajam regulējumam, kas attiecas tikai uz dalībvalstīm. Savienība veido attiecības ar suverēnām trešām valstīm starptautiskā mērogā, un šīs attiecības reglamentē starptautiskie tiesību akti, kuri savukārt pamatojas uz piekrišanu. Starptautisko tiesību sistēmā starptautisko tiesību subjektiem nav automātisku tiesību uz tiesiskās aizsardzības līdzekļiem, tiem drīzāk ir tiesības nepakļauties citas valsts vai starptautiskas tiesas jurisdikcijai, ja vien tie tam nav piekrituši. Savienības Līgumos nav paredzētas īpašas tiesības suverēnām trešām valstīm, tostarp nekādas apgalvotas tiesības, kas paredz piemērot vienlīdzīgu attieksmi, vai brīvi un bez nosacījumiem veikt tirdzniecību ar saimnieciskās darbības veicējiem Savienībā. Tas atbilst doktrīnai par suverēno imunitāti, saskaņā ar kuru starptautisko tiesību subjekti nevar ar saviem iekšējiem noteikumiem reglamentēt citu starptautisko tiesību subjektu rīcību.

36. Padome apgalvo, ka ar principu, kas paredz veco un jauno dalībvalstu vienlīdzību, saistītā judikatūra, kurā Tiesa ir apstiprinājusi Polijas Republikas nostāju, ka pēdējai minētajai valstij ir tiesības celt prasību, ņemot vērā tās kā topošās dalībvalsts statusu [34], nevar būt pamatojums, lai attiecinātu tiesības celt prasību Savienības tiesās uz trešo valsti, piemēram, Venecuēlu, kura nav un nevar kļūt par dalībvalsti. Turklāt Padome ir uzsvērusi, ka, lai gan ir tiesa, ka Tiesa 2005. gada 14. jūlija rīkojumā Šveice/Komisija (C-70/04, nav publicēts, EU:C:2005:468) ir netieši atzinusi Šveices Konfederācijas tiesības celt prasību, tas tika darīts pilnīgi citā kontekstā, jo Eiropas Kopienas un Šveices Konfederācijas Nolīgumā par gaisa transportu ir paredzēts, ka Šveices Konfederācija ir jāuzskata par dalībvalsti īpašu Savienības iekšējo tiesību aktu noteikumu piemērošanas nolūkā. Turklāt ar minētā nolīguma 20. pantu Tiesai ir piešķirta ekskluzīva jurisdikcija konkrētos jautājumos.

[31] Skat. ģenerāladvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumus lietā *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome (C-583/11 P, EU:C:2013:21, 90. punkts).

[32] Šajā ziņā Padome citē atzinumu 1/17, 2019. gada 30. aprīlis, (EU:C:2019:341, 109. punkts).

[33] Atzinums 1/17, 2019. gada 30. aprīlis (EU:C:2019:341, 110. punkts).

[34] Spriedumi, 2012. gada 26. jūnijs, Polija/Komisija (C-335/09 P, EU:C:2012:385, 45. punkts), un 2012. gada 26. jūnijs, Polija/Komisija (C-336/09 P, EU:C:2012:386, 38. punkts).

37. Padome arī uzskata, ka atļauja trešai valstij, pret kuru ir vērsti vispārēji ierobežojoši pasākumi (embargo), apstrīdēt šos pasākumus, balstoties uz nosacījumiem par piekļuves Savienības tiesām nodrošināšanu personām, kurām ir piemēroti individuāli pasākumi, būtu pretrunā Līgumos noteiktajai atšķirībai starp vispārējiem un individuāliem ierobežojošajiem pasākumiem, kā arī tādējādi papildus tiktu nepamatoti paplašināta Savienības tiesām piešķirtā jurisdikcija attiecībā uz noteikumiem saistībā ar kopējo ārpolitiku un drošības politiku vai attiecībā uz tiesību aktiem, kas pieņemti, pamatojoties uz šiem noteikumiem. Tāpēc nepieciešamā tiesību aizsardzības tiesā sistēmas saskaņotība saskaņā ar Līgumiem nozīmē, ka piekļuve Savienības tiesām netiek izņēmuma kārtā piešķirta trešai valstij, kura, kā tās ir šajā lietā, apstrīd embargo, kas ir vispārēji ierobežojoši pasākumi, kuru juridiskais pamats ir LESD 215. panta 1. punkts un attiecībā uz kuriem saskaņā ar LES 24. panta 1. punktu un LESD 275. pantu Savienības tiesām nav kompetences. Turklāt šis secinājums atbilst Tiesas pastāvīgajai judikatūrai, saskaņā ar kuru piekļuve Savienības tiesām tiek piešķirta dažādām vienībām, kas ir uzskatāmas par valsts emanācijām, ja tās ir iekļautas to personu sarakstā, uz kurām ir attiecināmi individuāli ierobežojoši pasākumi [35].

38. Turklāt Padome uzskata, ka, atzīstot trešās valsts tiesības celt prasību, lai apstrīdētu Savienības iestāžu tiesību aktus, šīs lietas apstākļos radītu juridisku situāciju, kurā Savienība varētu būt nelabvēlīgākā situācijā attiecībā pret tās starptautiskajiem partneriem, kuru suverēnie lēmumi, kas saistīti ar to starptautiskajām attiecībām, tirdzniecību vai ekonomikas politiku, nevarētu tikt apstrīdēti to tiesās un tādējādi nepamatoti ierobežotu Savienību tās politikas un starptautisko attiecību īstenošanā. Tas ir īpaši svarīgi saistībā ar šo tiesvedību, kurā trešā valsts apstrīd tāda Savienības iekšējā tiesību akta noteikumus, ar kuru tiek īstenots Padomes politisks lēmums mazināt ekonomiskās attiecības ar to.

39. Polijas Republika uzskata, ka juridiskas personas LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē būtībā ir vienības, kurām ir juridiskas personas statuss saskaņā ar dalībvalsts vai trešās valsts tiesību aktiem, bet ne pašas šīs valstis. Tā apgalvo, ka saskaņā ar ziņojumiem par Eiropas Konventa darbu saistībā ar LESD 263. panta ceturtās daļas pašreizējo formulējumu, Līguma autoru nolūks bija aizsargāt *privātpersonu* tiesības. Juridiskas personas jēdziens LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē var tikt arī definēts, atsaucoties uz kontekstu, kādā tas ir lietots Tiesas judikatūrā. Saskaņā ar šo judikatūru jēdziens "fiziska persona un juridiska persona" savā lietojumā ir savstarpēji aizstājams ar jēdzienu "indivīds" vai pat "privātpersona", kas zināmā mērā ir pretnostatījums valstīm (un līdz ar to izslēdz valstis no jēdziena tvēruma). Tomēr valstu statuss, atšķirībā no privātpersonu statusa, tiek noteikts starptautisko tiesību aktos. Viens no starptautisko tiesību pamatprincipiem ir savstarpība. Atļauja trešām valstīm celt tiešu prasību par Savienības tiesību aktiem Savienības tiesās nozīmētu savstarpības trūkumu gan materiāli tiesiskā, gan procesuālā ziņā Savienības attiecībās ar šīm valstīm, jo, lai gan trešām valstīm būtu tiesības apstrīdēt Savienības tiesību aktus Savienības iekšējā tiesā (Eiropas Savienības Tiesa), Savienībai nebūtu tiesību apstrīdēt šo valstu tiesību aktus, kā arī tiesību aktus, ko tās pieņem to dažādo valstu asociāciju (starptautisko organizāciju) ietvaros, kuru locekles tās ir (šo valstu tiesās vai šo starptautisko organizāciju tiesās). Trešās valstis nav to Līgumu līgumslēdzējas puses, kuri ir Eiropas Savienības pamatā (LES un LESD), un to tiesības un pienākumi neizriet no šiem Līgumiem. Tāpat Savienības tiesību akti, kuri pieņemti saskaņā ar Līgumiem, nav adresēti trešām valstīm. Šie tiesību akti nerada tiesiskas sekas attiecībā uz šīm valstīm un nav saistoši to teritorijā, kā arī ar tiem netiek piešķirtas nekādas tiesības vai pienākumi trešām valstīm. Tas ir attiecināms arī uz ierobežojošajiem pasākumiem, kuri atbilstoši LESD 215. panta 2. punktam var tikt

[35] Spriedums, 2016. gada 1. marts, *National Iranian Oil Company*/Padome (C-440/14 P, EU:C:2016:128).

piemēroti fiziskām vai juridiskām personām un nevalstiskām grupām vai struktūrām. Ar Savienības, kas ir starptautisko tiesību subjekts, pieņemtiem iekšējiem tiesību aktiem nevar regulēt citu starptautisko tiesību subjektu, piemēram, suverēnu valstu, stāvokli.

40. Slovēnijas Republika uzskata, ka LESD 263. panta ceturtajā daļā minētā "juridiskas personas" jēdziena interpretācija, saskaņā ar kuru tiesības celt prasību Tiesā būtu piešķiramas trešām valstīm, ja tās nav noslēgušas ar Savienību nekādu nolīgumu, kurā būtu noteiktas līgumslēdzēju pušu tiesiskās attiecības, radītu risku, ka Tiesa varētu kļūt par tiesu, kurā tiek apstrīdētas Savienības politikas jomas. Tāpat starptautiskajās attiecībās netiktu nodrošināta savstarpība. Attiecīgajām trešām valstīm nebūtu jāļauj ietekmēt Savienības politikas jomas, ceļot prasību Tiesā.

41. Beļģijas Karaliste uzskata, ka, ņemot vērā pašreizējo starptautisko tiesību regulējumu, nav apstrīdams tas, ka trešā valsts ir juridiska persona, ievērojot tostarp to, ka tā ir tiesību subjekts un var būt lietas dalībnieks tiesvedībā. Eiropas Savienība nekad nav centusies un turklāt nevar apšaubīt šo realitāti starptautiskajās tiesībās. Noliegumu par to, ka trešo valsti varētu skart Savienības tiesību akts, varētu pielīdzināt tam, ka tiek apšaubīta Eiropas Savienības spēja veikt tai LES 3. panta 5. punktā uzticēto uzdevumu. Turklāt tiesību uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā liegšana trešai valstij, kuru skar Savienības tiesību akts, varētu pielīdzināt tam, ka tiek pieņemts ierobežojošs viedoklis par tiesiskumu, kas ir pamatvērtība, uz kuru saskaņā ar LES 2. pantu balstās Eiropas Savienība.

42. Bulgārijas Republika un Lietuvas Republika uzskata, ka saskaņā ar starptautiskajām tiesībām suverēnām valstīm ir juridiskas personas statuss un ka principā trešā valsts var tikt uzskatīta par juridisku personu LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē. Tomēr, lai trešā valsts varētu celt prasību par Savienības tiesību aktu, ir jābūt izpildītiem LESD 263. panta ceturtajā daļā minētajiem papildu nosacījumiem. Attiecīgi Bulgārijas Republika un Lietuvas Republika uzskata, ka apstrīdētās normas tieši neskar apelācijas sūdzības iesniedzēju.

43. Grieķijas Republika uzskata, ka trešā valsts nevar tikt uzskatīta par juridisku personu LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē. Tā uzskata, ka, atzīstot trešo valstu tiesības celt prasību par Eiropas Savienības tiesību aktiem, ar kuriem tiek noteiktas sankcijas, varētu tikt apdraudēta Līgumos noteikto sankciju integritāte un autonomija. Turklāt tā rezultātā Eiropas Savienība varētu būt nelabvēlīgākā situācijā attiecībā pret trešām valstīm, kuras neparedz Eiropas Savienībai līdzīgas tiesības celt prasību viņu valsts tiesību sistēmā saistībā ar starptautisko konvenciju piemērošanu [36].

44. Igaunijas Republika uzskata, ka, tā kā nedz LESD 263. panta ceturtajā daļā, nedz judikatūrā par šo tiesību normu nav precīzi norādīts, kāds ir juridiskas personas jēdziena tvērums, nevar tikt izslēgts, ka arī trešā valsts var tikt uzskatīta par juridisku personu šīs normas izpratnē. LESD 263. panta ceturtajā daļā minētās fiziskās un juridiskās personas nav priviliģēti prasītāji kā dalībvalstis un Eiropas Savienības iestādes, un līdz ar to, lai tās varētu celt prasību, tām ir jāizpilda papildu nosacījumi. Igaunijas Republika uzskata, ka LESD 263. panta ceturto daļu nevar paplašināt tādējādi, ka trešā valsts būtu labvēlīgākā situācijā nekā privātpersonas, kuras vēršas Vispārējā tiesā, pamatojoties uz šo tiesību normu. Ja trešā valsts nevar tikt uzskatīta par juridisku personu LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē, tas nozīmē, ka tā nevar aizsargāt savas intereses pat gadījumos, ja ir skaidrs, ka tās tiesības ir pārkāptas un tā var juridiski pietiekami pamatot, ka ir izpildīti visi nepieciešamie nosacījumi, lai varētu ierosinātu tiesvedību [37].

[36] Skat. pēc analoģijas spriedumu, 2015. gada 16. jūlijs, Komisija/*Rusal Armenal* (C-21/14 P, EU:C:2015:494, 39. punkts).

[37] Tas varētu likt trešai valstij meklēt citus veidus, kādos vērsties Eiropas Savienības Tiesā, piemēram, izmantojot tādas juridiskas personas starpniecību, kas ir privāttiesību subjekts, vai arī izmantot strīdu izšķiršanas procedūras ārpus Eiropas Savienības, piemēram, šķīrējtiesu.

45. Slovākijas Republika uzskata, ka Līgumos nav juridiska pamata, lai Tiesa varētu izskatīt prasības atcelt tiesību aktu, ko cēlušas suverēnas trešās valstis attiecībā uz kurām Savienībai nav pat reglamentējošas kompetences. Nekāda analoģija nevarot tikt saskatīta ar lietu C-70/04, kurā nav ticis vērtēts tas, vai Šveices Konfederācija ir juridiska persona LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē, un judikatūru par reģioniem, kuriem juridiskas personas statuss ir saskaņā ar valsts tiesību aktiem un uz kuru teritoriju ir attiecināma Savienības reglamentējošā kompetence, kā arī judikatūru par personām, kas iestājušas lietās, ko izskata Tiesa. Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 129. panta 1. punktu "ar iestāšanos lietā drīkst tikai pilnībā vai daļēji atbalstīt vienas puses prasījumus. Tā nepiešķir tādas pašas procesuālās tiesības, kādas ir pusēm [..]". Turklāt šā reglamenta 129. panta 2. punktā ir paredzēts, ka "iestāšanās lietā ir pakārtota pamata strīdam". Papildus tam LESD 263. panta ceturtās daļas mērķis ir piešķirt privātpersonām tiesības celt prasību atcelt tiesību aktu.

46. LESD 215. panta 1. punkta, kurā ir paredzēts "daļēji vai pilnīgi pārtraukt vai mazināt ekonomikas un finanšu sakarus ar *vienu vai vairākām trešām valstīm*", un LESD 215. panta 2. punkta, kurā ir noteikts, ka, "ja tas paredzēts kādā lēmumā, kas pieņemts saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienību V sadaļas 2. nodaļu, Padome saskaņā ar 1. punktā paredzēto procedūru var pieņemt ierobežojošus pasākumus attiecībā uz *fiziskām vai juridiskām personām* un nevalstiskām grupām vai struktūrām", atšķirīgais formulējums liecina, ka LESD 215. panta 2. punktā minētais jēdziens "juridiska persona" nav attiecināms uz valstīm, bet gan uz parastām juridiskām personām, piemēram, komercsabiedrībām, apvienībām, arodbiedrībām vai dažādām citām vienībām. Līdz ar to Slovākijas Republika uzskata, ka LESD 215. panta 2. punkts ļauj noteikt ierobežojošus pasākumus tikai attiecībā uz fiziskām vai juridiskām personām un nevalstiskām grupām vai struktūrām, bet ne tieši attiecībā uz trešām valstīm.

47. Turklāt saskaņā ar LESD 275. pantu Eiropas Savienības Tiesas kompetencē (papildus kompetencei pārraudzīt LES 40. panta piemērošanu) ir tikai izlemt lietas, kuras ierosinātas saskaņā ar LESD 263. panta ceturtajā daļā paredzētajiem nosacījumiem par to lēmumu likumību, kuri paredz ierobežojošus pasākumus pret fiziskām vai juridiskām personām. Nav pamata jēdzienu "juridiska persona", kas minēts saistībā ar LESD 215. panta 2. punktā paredzētajiem ierobežojošiem pasākumiem, interpretēt atšķirīgi no tā interpretācijas LESD 275. panta otrajā daļā.

48. Visbeidzot, Slovākijas Republika norāda, ka gadījumā, ja suverēna trešā valsts varētu apstrīdēt Savienības iestāžu aktus, ceļot prasību atcelt tiesību aktu, tas radītu Savienībai nelabvēlīgāku situāciju attiecībā pret tās starptautiskajiem partneriem un tāpēc neatbilstīgi ierobežotu Savienību tās politikas un starptautisko attiecību īstenošanā.

49. Nīderlandes Karaliste uzskata, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja var tikt uzskatīta par juridiska personu LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē. Trešās valstis, kurām saskaņā ar starptautiskajām tiesībām jau piemīt juridiskas personas statuss, būtu uzskatāmas par juridiskām personām LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē. Tomēr trešās valsts, piemēram, apelācijas sūdzības iesniedzējas, statuss nevar tikt pielīdzināts Savienības iestādes vai dalībvalsts statusam. Tādēļ trešās valsts tiesības ierosināt tiesvedību ir jāizvērtē saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu un tajā minētajiem pieņemamības nosacījumiem. Tomēr Nīderlandes Karaliste uzskata, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja neatbilst šiem nosacījumiem, jo attiecīgie ierobežojošie pasākumi, pirmkārt, nav vērsti pret apelācijas sūdzības iesniedzēju, bet gan konkrēti noteiktām fiziskām un juridiskām personām no Venecuēlas un Savienības un, otrkārt, tie tieši neskar apelācijas sūdzības iesniedzēju.

50. Zviedrijas Karaliste uzskata, ka trešā valsts nav juridiska persona saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu. Saskaņā ar LESD 275. pantu Tiesai nav jurisdikcijas attiecībā uz noteikumiem saistībā ar kopējo ārpolitiku un drošības politiku, vai arī attiecībā uz tiesību aktiem, kas pieņemti, pamatojoties uz šiem noteikumiem. Tiesas kompetencē tomēr ir pārraudzīt LES 40. panta piemērošanu un izlemt lietas, kuras ierosinātas saskaņā ar 263. panta ceturtajā daļā paredzētajiem nosacījumiem par to lēmumu likumību, kuri paredz ierobežojošus pasākumus pret fiziskām vai juridiskām personām un kurus pieņēmusi Padome, pamatojoties uz LES V sadaļas 2. nodaļu. Tas ir atspoguļots arī LES 24. panta 1. punktā. Apstāklis, ka pastāv saikne starp ierobežojošo pasākumu individuālo raksturu un piekļuvi Savienības tiesām, kā noteikts LESD 275. pantā un 263. panta ceturtajā daļā, izriet arī no Tiesas judikatūras [38]. LESD 215. panta 2. punktā ir noteikts, ka, ja tas paredzēts kādā lēmumā, kas pieņemts saskaņā ar LES V sadaļas 2. nodaļu, Padome var noteikt ierobežojošus pasākumus attiecībā uz fiziskām vai juridiskām personām un nevalstiskām grupām vai struktūrām. Tāpēc no šīs normas teksta izriet, ka saskaņā ar LESD 215. panta 2. punktu noteikti ierobežojošie pasākumi, kuri var tikt pakļauti Tiesas pārbaudei, nevar tikt īstenoti pret valstīm.

51. Vācijas Federatīvā Republika uzskata, ka trešā valsts ir juridiska persona LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē un var ierosināt tajā minēto tiesvedību, ja attiecīgais pasākums to skar tieši un individuāli. Trešo valstu gadījumā šo statusu var izsecināt no vispārējām starptautiskajām tiesībām, ar kurām katrai valstij, ko ir atzinusi valstu kopiena, tiek piešķirts tiesību subjekta statuss. Tomēr trešai valstij tiesības celt prasību ir tikai gadījumā, ja ir izpildīti pārējie LESD 263. panta ceturtajā daļā minētie nosacījumi [39].

52. Vācijas Federatīvā Republika uzskata, ka efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips, kuru ievērojot ir jāinterpretē LESD 263. pantā minētie pieņemamības nosacījumi, paredz, ka iespēja efektīvi vērsties tiesā saistībā ar LESD 263. panta pirmajā daļā minēto Savienības iestāžu tiesību aktu likumību, ir jānodrošina arī trešām valstīm. Ir taisnība, ka principā trešās valstis nav tiesību subjekti, kuriem ir saistoši Savienības tiesību akti. Tomēr tādiem ierobežojošiem pasākumiem, kādi ir pamatlietā, it īpaši ir specifiskas *de facto* sekas attiecībā uz trešām valstīm. Atteikums klasificēt trešās valstis kā "juridiskas personas" atbilstoši LESD 263. panta ceturtajai daļai nozīmētu pilnīgu efektīvas tiesību aizsardzības tiesā noliegumu un zināmā mērā radītu nesaskaņotu pieeju attiecībā uz trešo valstu fiziskām un juridiskām personām, kuru statusu reglamentē privāttiesības, tiesībām celt prasību saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu, kuras Tiesa atzīst pat attiecībā uz personu grupām, kas juridiski netiek atzītas vai tiek atzītas daļēji attiecīgajā trešā valstī. Līdz ar to, šķiet, būtu nepieņemami, it īpaši, pamatojoties uz pušu procesuālo tiesību vienlīdzību procesuālajos jautājumos, ka trešo valstu organizācijām, "kuras netiek juridiski atzītas", piemēram, Rietumsahāras atbrīvošanās kustība "*Polisario* fronte" vai Šrilankas organizācija "Tamililamas atbrīvošanas tīģeri" ("*Liberation Tigers of Tamil Eelam*"), būtu tiesības celt prasību saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu, bet to attiecīgajām valstīm tādu nebūtu.

53. Komisija uzskata, ka no LESD 263. panta ceturtās daļas gramatiskās interpretācijas vai kontekstuālās analīzes nevar izdarīt galīgo secinājumu par jēdzienu "juridiska persona".

[38] Skat., piemēram, Vispārējās tiesas spriedumu, 2014. gada 16. jūlijs, *National Iranian Oil Company*/Padome (T-578/12, nav publicēts, EU:T:2014:678, 36. punkts); un Tiesas spriedumus, 2013. gada 28. novembris, Padome/*Manufacturing Support & Procurement Kala Naft* (C-348/12 P, EU:C:2013:776, 50. punkts); 2016. gada 1. marts, *National Iranian Oil Company*/Padome (C-440/14 P, EU:C:2016:128, 44. punkts), un 2017. gada 28. marts, *Rosneft* (C-72/15, EU:C:2017:236, 103. punkts).

[39] Šī izpratne ir saderīga ar agrāko Savienības tiesu judikatūru, ar kuru tiesības celt prasību saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu īpaši tiek piešķirtas dalībvalstu vietējām iestādēm. Skat. spriedumu, 1999. gada 15. jūnijs, *Regione Autonoma Friuli-Venezia Giulia*/Komisija (T-288/97, EU:T:1999:125, 41. un nākamie punkti).

54. Gadījumā, ja tiek veikta LESD 263. panta ceturtās daļas teleoloģiska interpretācija, kas ir balstīta uz valstu vienlīdzības principu, Savienības tiesu kompetencē nav izskatīt trešo valstu celtas prasības, ja to attiecības ar Savienību reglamentē starptautiskās tiesības (*acta jure imperii*). Līdz ar to trešās valstis var tikt uzskatītas par juridisku personu saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu tikai gadījumā, ja tās rīkojas *jure gestionis*, vai arī tām ir piekļuve Savienības tiesām saskaņā ar starptautisku nolīgumu, kas noslēgts ar Savienību. Aplūkojot LESD 263. panta ceturtās daļas mērķi, šī pieeja ir saderīga ar principu, kas paredz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā. Šī pieeja neliedz trešai valstij tiesiskās aizsardzības līdzekli, bet nodrošina, ka tas tiek piešķirts atbilstoši attiecīgajai jurisdikcijai. Tādējādi, ja trešā valsts rīkojas kā suverēns subjekts, tiesiskās aizsardzības līdzeklis ir jāpiešķir saskaņā ar starptautiskajām [40], nevis Savienības tiesībām. Minētā pieeja ir arī saderīga ar Hartas 47. pantu, jo saskaņā ar Hartu trešai valstij tiesības tiktu piešķirtas tikai gadījumā, ja tā ietilpst to personu kategorijā, "*kuru tiesības un brīvības, kas garantētas Savienības tiesībās, tikušas pārkāptas*", proti, kad tā rīkojas kā privāta puse. Komisijas ieskatā, ja minētā pieeja tiktu piemērota izskatāmajā lietā, apelācijas sūdzības iesniedzēja nevarētu tikt uzskatīta par juridisku personu, jo uz ierobežojošo pasākumu režīmu, iemesliem, ar kuriem apelācijas sūdzības iesniedzēja pamato tā spēkā neesamību, kā arī attiecībām starp Savienību un apelācijas sūdzības iesniedzēju, ciktāl tas attiecas uz konkrēto pasākumu, ir attiecināma *jure imperii* joma, un tā ir jāregulē kā starptautisko tiesību jautājums.

55. Komisija uzskata, ka gadījumā, ja tiek veikta LESD 263. panta ceturtās daļas teleoloģiska interpretācija, kuras pamatā ir Savienības tiesiskās kārtības atvērtais raksturs, nekas neliedz LESD 263. panta ceturto daļu interpretēt tādējādi, ka trešās valstis ietilpst jēdziena "juridiska persona" tvērumā, ja trešā valsts pati nolemj pakļauties Savienības tiesu jurisdikcijai [41].

56. Komisijas ieskatā, ja Savienība pieņem vienpusēju tiesību aktu, kas, iespējams, skar trešās valsts intereses, un šī trešā valsts nolemj vērsties Savienības tiesās, nevis izmantot starptautisko strīdu noregulēšanas mehānismu, nav iemesla, kāpēc Savienības tiesām principā būtu jāatsakās izskatīt šādu lietu, nepārbaudot, vai ir izpildīti visi attiecīgie pieņemamības nosacījumi. Šķiet, ka arī dalībvalstu konstitucionālās tradīcijas nav pretrunā šādai atvērtai interpretācijai, proti, vismaz noteiktās dalībvalstīs trešās valstis drīkst celt prasību valsts tiesās, kuras savukārt saistībā ar šādu prasību var iesniegt Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, tostarp par Savienības tiesību aktu spēkā esamību.

57. Tomēr Komisija uzsver, ka trešai valstij ir jāizpilda nosacījumi par tiešu un individuālu skārumu.

2. Analīze

58. No Tiesai iesniegtajiem apsvērumiem, kurus esmu atļāvies īsumā apkopot, izriet, ka saistībā ar šo apelācijas tiesvedību jautājums par apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesībām celt prasību rada ne tikai vispārēju jautājumu par to, vai jēdziens "juridiska persona" LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē ietver trešās valstis, bet arī attiecas uz šaurāku jautājumu, kas raksturīgs tieši tiesvedībai par ierobežojošiem pasākumiem, proti, vai tostarp atbilstoši LESD 275. pantam Tiesas kompetencē ir izskatīt trešās valsts celtu prasību atcelt tiesību aktu, kurā noteikti ierobežojoši pasākumi. Manuprāt, vispirms ir lietderīgi pievērsties jautājumam par Tiesas kompetenci.

[40] Skat. 1969. gada 23. maija Vīnes konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām 65. pantu (*Recueil des traités des Nations unies*, 1155. sēj., 331. lpp.), atsaucoties uz ANO Statūtu 33. pantu.

[41] Komisija atbalsta šo otro teleoloģisko interpretāciju.

a) Par Tiesas kompetenci kopējās ārpolitikas un drošības politikas (turpmāk tekstā – "KĀDP") jomā

59. Prasībā Vispārējā tiesā apelācijas sūdzības iesniedzēja apstrīdēja vairākas Regulas 2017/2063 normas. Minētās regulas juridiskais pamats ir LESD 215. pants.

60. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru LESD 275. panta otrajā daļā ir paredzēta Tiesas kompetence lemt par prasībām, kas celtas, izpildot LESD 263. panta ceturtajā daļā paredzētos nosacījumus attiecībā uz to Padomes lēmumu tiesiskuma pārbaudi, kuri ir pieņemti, pamatojoties uz tiesību normām par KĀDP, un kuros ir paredzēti ierobežojoši pasākumi attiecībā uz fiziskām vai juridiskām personām[42]. 2017. gada 28. marta sprieduma, kas pasludināts lietā *Rosneft* (C-72/15, EU:C:2017:236), 106. punktā Tiesa noteica, ka "nekādi nav ierobežota Tiesas kompetence attiecībā uz regulu, kas pieņemta, pamatojoties uz LESD 215. pantu, ar ko tiek apstiprināta Savienības nostāja, kuru tā paudusi saistībā ar KĀDP. Proti, šādas regulas ir Savienības akti, kas pieņemti, pamatojoties uz LESD, un attiecībā uz kuriem Savienības tiesām saskaņā ar pilnvarām, kuras tām uzticētas atbilstoši Līgumiem, principā ir jānodrošina pilnīga tiesiskuma pārbaude".

61. Šajā tiesvedībā nav pamata atkāpties no šā nolēmuma. No tā izriet, ka Savienības tiesu kompetencē ir lemt par tādu ierobežojošo pasākumu spēkā esamību, kuri pieņemti saskaņā ar LESD 215. pantu, ar nosacījumu, ka prasītājs atbilst LESD 263. pantā noteiktajiem kritērijiem. Šajā nolūkā vispirms ir jānosaka, vai apelācijas sūdzības iesniedzēja ir juridiska persona LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē.

62. Tagad pievērsīšos tieši šim jautājumam.

b) Par LESD 263. panta ceturto daļu – Juridiska persona

1) Precedenti starptautiskajās tiesībās

63. Lai gan, protams, jautājums par LESD 263. panta interpretāciju ir Savienības tiesību jautājums, kas jāizlemj šai Tiesai, tomēr šajā apelācijā izvirzītie starptautisko publisko tiesību aspekti ir būtiski, kā arī tiem ir zināma ietekme uz šo jautājumu.

64. Suverēnas valstis, piemēram, Venecuēla, ko ir atzinusi valstu kopiena, ir tiesību subjekti un no starptautisko tiesību viedokļa tās ir uzskatāmas par juridiskām personām. Attiecīgi šim suverēnajam statusam ir raksturīgs tas, ka tās var gan celt prasību tiesā, gan būt par šādas prasības subjektu. Protams, šis princips ir zināmā mērā kvalificēts, jo var būt apstākļi, kuros suverēna valsts var vai nu atsaukties uz suverēno imunitāti kā pilnīgu aizstāvību, vai arī pakārtoti pamatoties uz doktrīnām, piemēram, *Act of State* doktrīnu, ciktāl tas attiecas uz konkrētās valsts teritorijā veikto oficiālo darbību spēkā esamību.

65. Lietā Padome galvenokārt balstās uz starptautiskajās publiskajās tiesībās paredzēto valstu imunitātes principu (tostarp ar to saistītām doktrīnām, piemēram, *Act of State* doktrīnu), kas faktiski liedz trešām valstīm celt Savienības tiesās šāda veida prasību. Tomēr es savukārt uzskatu, ka iedibinātā valsts prakse ir tāda, ka vispārējie principi, kuri paredz nāciju savstarpēju tiesību atzīšanu (*principles of comity*) un kuri ir attiecināmi uz visām suverēnām valstīm, nodrošina, ka šādas valstis drīkst vērsties citas valsts tiesās, izņemot faktiskas karadarbības gadījumu.

[42] Skat. nesenāko spriedumu, 2020. gada 6. oktobris, *Bank Refah Kargaran*/Padome (C-134/19 P, EU:C:2020:793, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).

66. Lai arī šī Tiesa vēl nekad nav tieši izskatījusi šo jautājumu, tāpēc tas ir jāizvērtē gandrīz no pamatprincipu perspektīvas, ASV Augstākās tiesas spriedumā lietā *Banco Nacional de Cuba* pret *Sabbatino*[43] saistībā ar attiecīgo starptautisko tiesību praksi ir minēts šāds apsvērums, ko tomēr varētu uzskatīt par autoritatīvu: "Saskaņā ar principiem, kuri paredz nāciju savstarpēju tiesību atzīšanu (*principles of comity*) un kuri reglamentē šīs valsts attiecības ar citām nācijām, suverēnas valstis drīkst celt prasību Savienoto Valstu tiesās. [..] Lai gan nāciju savstarpēja tiesību atzīšana (*comity*) nereti ir saistīta ar draudzīgām attiecībām valstu starpā, privilēģija celt prasību tiesā ir liegta tikai to valstu valdībām, kuras karo ar ASV [..] vai kuras šī valsts nav atzinusi [..]"[44].

67. Šajā lietā ASV Augstākā tiesa noteica, ka Kubas Republikai bija tiesības celt prasību ASV federatīvajās tiesās, neraugoties uz abu valstu saspīlētajām attiecībām.

68. Tāpēc principā, pat vērtējot tikai saskaņā ar starptautisko publisko tiesību principiem, ir skaidrs, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja ir juridiska persona LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē. Manuprāt, nevar pamatoties uz valstu imunitātes principu, lai ierobežotu apelācijas iesniedzējas tiesības celt prasību Savienības tiesā, ņemot vērā to, ka prasība ir nevis celta *pret* apelācijas sūdzības iesniedzēju, bet gan tā pati ir prasītāja. Doktrīnu par valsts imunitāti, kas ir ērts aizsargs vai šķērslis[45], atkārtoti uzsvēra Starptautiskā Tiesa lietā Valstu imunitāte no jurisdikcijas (Vācija pret Itāliju; Grieķija iestājusies lietā)[46]. Spriedumā šajā lietā Starptautiskā Tiesa noteica, ka starptautiskās paražu tiesības joprojām nosaka, ka valstij piemēro *imunitāti* tiesvedībās par neatļautām darbībām, ko citas valsts teritorijā iespējams ir veikuši tās bruņotie spēki vai citas valsts struktūras bruņota konflikta gaitā[47].

69. Es arī nedomāju, ka nesenais Eiropas Cilvēktiesību tiesas nolēmums lietā Kongo Demokrātiskā Republika pret Beļģiju (ECT spriedums, 2020. gada 29. oktobris, CE:ECHR:2020:1006DEC001655419) faktiski ir noderīgs šajā konkrētajā lietā. Šajā lietā ECT noteica, ka Kongo Demokrātiskās Republikas tajā iesniegtais prasības pieteikums nav pieņemams. Tomēr šis nolēmums tika balstīts uz ECPAK 33.[48] un 34. panta[49] īpašo formulējumu un saturu. Tomēr ir skaidrs, ka ECPAK sistēma ir specifiski un īpaši izstrādāta, lai privātpersonas (tostarp juridiskas personas) varētu vērsties pret Līgumslēdzējām valstīm, vai arī viena Līgumslēdzēja valsts varētu celt prasību pret citu Līgumslēdzēju valsti. Šajā kontekstā ECT noteica, ka tikai

43 376 US 398 (1964).

44 368 US 398 (1964) 408. un 409. lpp., per Harlan, J. (zemsvītras piezīmes dzēstas).

45 Tādējādi tam ir aizstāvības raksturs. Attiecībā uz kopsavilkumu par nošķiršanu starp valsts darbībām, kas ir veiktas *jure imperii*, un darbībām, kas ir veiktas *jure gestionis*, skat. ģenerāladvokāta Saugmandsgora Ēes [*Saugmandsgaard Øe*] secinājumus lietā *Supreme Site Services* u.c. (C-186/19, EU:C:2020:252, 59.–63. lpp.).

46 [2012] *ICJ Recueil*, 99. lpp.

47 Šajā lietā Starptautiskā Tiesa uzskatīja, ka valsts imunitāte par *acta iure imperii* ir attiecināma uz civilprasību saistībā ar attiecīgajām darbībām.

48 Eiropas Cilvēktiesību konvencijas (turpmāk tekstā – "ECPAK") 33. pantā "Starpvalstu lietas" ir paredzēts, ka "ikviena Augstā Līgumslēdzēja puse var iesniegt Tiesai jebkuru sūdzību par iespējamiem Konvencijas un tās protokolu nosacījumu pārkāpumiem, ko izdarījusi kāda cita Augstā Līgumslēdzēja puse".

49 ECPAK 34. pantā "Individuālie iesniegumi" ir paredzēts, ka "Tiesa var saņemt iesniegumus no jebkuras fiziskas personas, sabiedriskas organizācijas vai indivīdu grupas, kas sūdzas par to, ka kāda no Augstajām Līgumslēdzējām pusēm ir pārkāpusi to tiesības, kas noteiktas Konvencijā vai tās protokolos".

Augstās Līgumslēdzējas puses, privātpersonas, personu grupas vai nevalstiskas organizācijas var tajā celt prasību. Tā kā Kongo Demokrātiskā Republika neietilpst nevienā no šīm kategorijām, prasība tika atzīta par nepieņemamu [50].

70. Tomēr šajā ziņā nevar veikt patiesu salīdzinājumu ar Līgumos noteiktajām Savienības tiesu iestādēm. Pirmkārt, LESD 263. panta formulējums un konteksts ir atšķirīgs un mazāk saistošs nekā Konvencijas teksts. Tā ceturtajā daļā ir skaidri paredzēts, ka juridiska persona var celt prasību tikai ar nosacījumu, ka šī persona, piemēram, "tiek skarta tieši un individuāli", kā tas tieši ir paredzēts šajā normā. Tomēr svarīgākais ir tas, ka LESD 263. panta ceturtajā daļā netiek nošķirti dažādi juridisko personu veidi. Ņemot vērā to, ka apelācijas sūdzības iesniedzējai, pamatojoties uz tās kā suverēnas valsts statusu, ir juridiskas personas statuss, tā ir jāuzskata par juridisku personu LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē.

71. Otrkārt, šajā tiesvedībā apstrīdētie ierobežojošie pasākumi ne tikai atspoguļo apstākli, ka dalībvalstis ir izvēlējušās apvienot savu suverenitāti ārpolitikas un drošības politikas jomā ar Savienības starpniecību, bet arī to, ka ar Līgumiem Padomei ir skaidri piešķirtas tiesības īstenot šādus pasākumus kā kolektīvu instrumentu, kas pauž dalībvalstu gribu. Šī Tiesa nereti ir norādījusi, ka Savienības tiesību aktos attiecīgajā gadījumā par pamatu tiks izmantoti iedibinātie starptautisko publisko tiesību principi un prakse [51]. Tas viss nozīmē, ka vismaz šajā kontekstā es uzskatu par atbilstīgu to, ka starptautisko publisko tiesību praksei būtu jāsniedz informācija par LESD 263. panta ceturtās daļas interpretāciju, ciktāl tas attiecas uz jēdzienu "juridiska persona", vienlaikus, protams, pieņemot, ka šim jēdzienam ir autonoma nozīme Savienības tiesību līmenī, kas galu galā ir jānosaka šai Tiesai.

72. Attiecīgi šajos apstākļos Savienības tiesām būtu atbilstīgi ievērot iedibināto starptautisko publisko tiesību praksi un ar to saistīto principu, kas paredz tiesām savstarpēju tiesību atzīšanu, kas būtu arī jāievēro atsevišķām dalībvalstu tiesām gadījumā, ja dalībvalstis ir noteikušas šādus ierobežojošus pasākumus. Attiecīgi šī prakse un šis princips paredz, ka Savienības tiesām būtu jāpieņem prasības, ko ir cēlušas citas suverēnas valstis, atsaucoties uz savu juridiskās personas statusu.

2) Precedenti Savienības tiesās

73. LES 19. panta 3. punkta a) apakšpunktā ir paredzēts, ka Eiropas Savienības Tiesa saskaņā ar Līgumu noteikumiem lemj par prasībām, kuras cēlusi kāda dalībvalsts, iestāde, fiziska vai juridiska persona. Tādējādi prasītāji, kuriem ir tiesības celt prasību Tiesā, ir uzskaitīti šajā normā [52]. Attiecībā uz konkrētu tiesību aktu tiesiskuma pārbaudi, sauktu par prasību atcelt tiesību aktu [53],

[50] Jānorāda, ka noteikumi par tiesībām celt prasību saskaņā ar Konvenciju zināmā mērā nav tik "labvēlīgi" kā LESD paredzētās normas. Lai gan vietējās vai reģionālās iestādes, kurām ir juridiskas personas statuss, drīkst ierosināt tiesvedību saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu, ar nosacījumu, ka tās atbilst nosacījumiem, tostarp par tiešu un individuālu skārumu, Eiropas Cilvēktiesību tiesa savā nolēmumā lietā Kongo Demokrātiskā Republika pret Beļģiju (ECT spriedums, 2020. gada 29. oktobris, CE:ECHR:2020:1006DEC001655419) atkārtoti uzsvēra, ka valsts iestādēm, kas īsteno publisko pārvaldi, nav tiesības iesniegt prasības pieteikumu ECT saskaņā ar Konvencijas 34. pantu.

[51] Skat., piemēram, spriedumus, 2018. gada 27. februāris, *Western Sahara Campaign UK* (C-266/16, EU:C:2018:118, 47. punkts), un 2019. gada 12. novembris, *Organisation juive européenne* un *Vignoble Psagot* (C-363/18, EU:C:2019:954, 48. punkts). Šajā ziņā skat. arī Masson, A. un Sterck, J. "The Influence of International Law on the Court of Justice's case-law", no: Petrlík, D., Bobek, M., Passer, J.M. un Masson, A. (izd.), *Évolution des rapports entre les ordres juridiques de l'Union européenne, international et nationaux: Liber amicorum Jiří Malenovský*, Bruylant, Brisele, 2020.

[52] Papildus LES 19. panta 3. punkta a) apakšpunktā minētajiem prejudiciālajiem nolēmumiem, Eiropas Savienības Tiesa saskaņā ar LES 19. panta 3. punkta c) apakšpunktu lemj *citās lietās*, kas noteiktas Līgumos.

[53] Skat. LESD 264. pantu, kurā ir paredzēts, ka tad, ja prasība ir pamatota, attiecīgais tiesību akts tiks pasludināts par spēkā neesošu.

papildus prasībām, ko var celt dalībvalstis un Savienības iestādes[54], kuras ir minētas LESD 263. panta otrajā un trešajā daļā, LESD 263. panta ceturtajā daļā ir paredzēts, ka jebkura fiziska vai juridiska persona ar noteiktiem nosacījumiem var celt prasību par tiesību aktu, kas adresēts šai personai vai kas viņu skar tieši un individuāli, un par reglamentējošu aktu, kas viņu skar tieši, bet nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem.

74. Jēdziens "juridiska persona" nav definēts nedz LES 19. panta 3. punkta a) apakšpunktā, nedz LESD 263. panta ceturtajā daļā. Turklāt šāda definīcija nav paredzēta arī citās minētā Līguma normās, nedz arī Līgumā par Eiropas Savienību[55]. Šādi jēdzieni, kuros nav norāžu uz valsts tiesību normām, ir uzskatāmi par *autonomiem* Savienības tiesību *jēdzieniem*[56].

75. Tomēr Tiesai vēl ir skaidri jānosaka, vai trešā valsts var tikt uzskatīta par juridisku personu LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē. Savukārt Vispārējā tiesa savā rīkojumā, 2020. gada 10. septembris, *Cambodia* un *CRF*/Komisija (T-246/19, EU:T:2020:415, 51. punkts) uzskatīja, ka LESD 263. panta ceturtajā daļā ietvertais jēdziens "jebkura fiziska vai juridiska persona" ir jāsaprot tādējādi, ka tas attiecas arī uz valstīm, kuras nav Savienības dalībvalstis, kā, piemēram, Kambodžas Karaliste[57]. Agrākajā spriedumā, 2009. gada 10. jūnijs, Polija/Komisija (T-257/04, EU:T:2009:182, 51. un 52. punkts) Vispārējā tiesa[58] uzskatīja, ka Polijas Republikai, kas attiecīgajā brīdī[59] nebija dalībvalsts, bija tiesības celt prasību atcelt tiesību aktu saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu[60].

76. Tomēr, neraugoties uz to, ka Tiesa par šo jautājumu nav pasludinājusi tiešu nolēmumu, pastāv vairāki agrāki nolēmumi, kuri liecina, ka attiecīgie jēdzieni ir pietiekami plaši, lai ietvertu trešo valstu prasības par tiesību akta atcelšanu.

[54] Dažreiz dalībvalstis, Eiropas Parlaments, Padome un Komisija tiek saukti par "privileģētiem" prasītājiem, jo tiem nav jāpierāda interese par tiesvedību, lai varētu celt prasību. Skat. LESD 263. panta otro daļu. Revīzijas palāta, Eiropas Centrālā banka un Reģionu komiteja ir "daļēji priviliģēti" prasītāji, jo tiem tiesības celt prasību ir savu prerogatīvu aizsardzības nolūkā. Skat. LESD 263. panta trešo daļu.

[55] Skat., piemēram, LES 7., 40. un 42. pantu un LESD 75. pantu, 215. panta 2. punktu un 275. pantu. Skat. arī, piemēram, LESD 15. panta 3. punktu, kurā ir norāde uz "juridisku personu, *kam ir juridiskā adrese kādā dalībvalstī*". Mans izcēlums. Papildu kvalifikācija vai ierobežojums, kas minēts šajā normā un kas nav iekļauts LESD 267. pantā, liecina, ka jēdziens "juridiska persona" pēc būtības ir ļoti plašs.

[56] Skat. pēc analoģijas spriedumu, 2014. gada 3. septembris, *Deckmyn* un *Vrijheidsfonds* (C-201/13, EU:C:2014:2132, 14. un 15. punkts). Proti, 1982. gada 28. oktobra sprieduma *Groupement des Agences de voyages*/Komisija (135/81, EU:C:1982:371) 10. punktā Tiesa norādīja, ka jēdziena "juridiska persona" nozīme LESD 263. pantā ne vienmēr ir tāda pati kā dažādajās dalībvalstu tiesību sistēmās.

[57] Šajā lietā Vispārējā tiesa atgādināja, ka LESD 263. panta ceturtās daļas mērķis ir visām fiziskām un juridiskām personām, kuras tieši un individuāli skar Savienības iestāžu rīcība, nodrošināt atbilstošu tiesas aizsardzību. Vispārējā tiesa noteica, ka, lai gan trešās valstis nevar pieprasīt tādu pašu statusu tiesvedībās, kādu Savienības sistēma piešķir dalībvalstīm, tomēr tām ir tāda pati procesuālā rīcībspēja, kādu Savienības sistēma piešķir juridiskām personām. Tādējādi, ciktāl tiesību subjektam ir juridiskās personas statuss, tas principā var celt prasību par tiesību akta atcelšanu atbilstoši LESD 263. panta ceturtajai daļai.

[58] Vispārējā tiesa citēja ģenerāladvokāta M. Pojareša Maduru [*M. Poiares Maduro*] secinājumus lietā Polija/Padome (C-273/04, EU:C:2007:361, 41. punkts). Šajā punktā ģenerāladvokāts M. Pojarešs Maduru uzskatīja, ka, ņemot vērā to, ka Polijas Republikai ir juridiskas personas statuss saskaņā ar valsts tiesībām, un starptautiskajās tiesībās tai, tāpat kā jebkurai valstij, ir piešķirts juridiskas personas statuss starptautiskā mērogā, bija tiesības celt prasību Tiesā, apstrīdot tai nelabvēlīgo tiesību aktu saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu, ar nosacījumu, ka ir izpildīts kritērijs par tiešu un individuālu skārumu, kā arī lai novērstu attiecīgo tiesību celt prasību pārvēršanu par tiesībām celt prasību sabiedrības interesēs. Galu galā, no ģenerāladvokāta M. Pojareša Maduru secinājumiem izriet, ka, ņemot vērā viņa uzskatu, ka termiņš attiecīgā tiesību akta apstrīdēšanai tiek skaitīts no Pievienošanās līguma spēkā stāšanās dienas, Polijas Republikai bija tiesības celt savu prasību kā dalībvalstij un līdz ar to kā priviliģētam prasītājam saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu. Savā 2007. gada 23. oktobra spriedumā lietā Polija/Komisija (C-273/04, EU:C:2007:622) Tiesa, neraugoties uz Padomes izvirzīto iebildumu par pieņemamību, nevērtēja Polijas Republikas tiesības celt prasību, bet tikai izskatīja prasību pēc būtības.

[59] Kas, Vispārējās tiesas ieskatā, noteikti bija pirms Polijas Republikas pievienošanās Savienībai 2004. gada maijā.

[60] Skat. arī rīkojumu, 2009. gada 10. jūnijs, Polija/Komisija (T-258/04, nav publicēts, EU:T:2009:183, 60. un 61. punkts). Šajā rīkojumā Vispārējā tiesa nosprieda, ka, pirms tā kļuva par dalībvalsti, Polijas Republikai bija tiesības celt prasību atcelt tādu tiesību aktu saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu, kas to ir skāris tieši un individuāli. Tomēr tā atzina, ka prasība ir noilgusi. Apelācijas tiesvedībā Tiesa 2012. gada 26. jūnija spriedumā lietā Polija/Komisija (C-336/09 P, EU:C:2012:386) atcēla Vispārējās tiesas rīkojumu par nepieņemamību, nospriežot, ka faktiski Polijas Republikai šajā lietā bija tiesības celt prasību kā dalībvalstij.

77. Iespējams, pārliecinošākais Tiesas precedents par šo jautājumu ir tās 2005. gada 14. jūlija rīkojums lietā Šveice/Komisija (C-70/04, nav publicēts, EU:C:2005:468), kurā Tiesa izvērtēja to, vai tā un Vispārējā tiesa ir kompetenta izskatīt Šveices Konfederācijas prasību atcelt tiesību aktu [61]. Tiesa nosprieda, ka Šveices Konfederācijai ir tiesības uzturēt prasību neatkarīgi no tā, vai pamats tam ir Eiropas Kopienas un Šveices Konfederācijas Nolīgums par gaisa transportu (kura mērķiem Šveices Konfederācija ir pielīdzināta dalībvalstij LESD 263. panta otrās daļas izpratnē [62]), vai arī apstāklis, ka Šveices Konfederācija bija autonoma juridiska persona LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē [63]. Tādējādi vismaz vienā no šā rīkojuma interpretācijām Tiesa netieši uzskatīja, ka Šveices Konfederācija bija vismaz juridiska persona LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē.

78. Tomēr, pieņemot šo nostāju, Tiesa tieši norādīja uz īpašo kontekstu, kas bija raksturīgs attiecīgajam nolīgumam. Šis konteksts neapšaubāmi nav konstatējams izskatāmajā lietā, ko drīzāk raksturo ierobežojoši pasākumi, nevis divpusējs nolīgums. Tomēr Tiesa 2007. gada 18. janvāra spriedumā *PKK* un *KNK*/Padome (C-229/05 P, EU:C:2007:32) apstiprināja, ka Kurdistānas Strādnieku partijai (*Kurdistan Workers' Party*, turpmāk tekstā – "*PKK*"), organizācijai, kurai *nav juridiskas personas statusa*, būtu jābūt tiesībām apstrīdēt tai piemērotos ierobežojošos pasākumus. Tiesa nosprieda, ka, ņemot vērā to, ka Kopienu likumdevējs ir uzskatījis, ka *PKK turpina pietiekamā mērā pastāvēt, lai tai piemērotu ierobežojošos pasākumus*, atbilstoši un taisnīgi rīkojoties būtu jāatzīst, ka šī organizācija pastāv pietiekamā mērā, lai apstrīdētu šo pasākumu. Tiesas ieskatā, izdarot citu secinājumu, organizācija varētu tikt pakļauta šādiem pasākumiem, nedodot tai tiesības tos apstrīdēt.

79. Minētais spriedums ir īpaši interesants, jo tas varētu likt domāt, ka prasība par "fiziskas vai juridiskas personas" statusu netiek stingri ievērota, lai subjektam būtu tiesības apstrīdēt ierobežojošus pasākumus saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu. Tādējādi varētu apgalvot, ka subjektam, piemēram, apelācijas sūdzības iesniedzējai, ar nosacījumu, ka tā var tostarp pierādīt, ka ierobežojošie pasākumi to skar tieši un individuāli, ir jābūt piekļuvei Savienības tiesām, lai aizsargātu savas tiesības, neatkarīgi no tās tiesiskā statusa saskaņā ar valsts, starptautiskajiem vai, iespējams, pat Savienības tiesību aktiem.

80. Turklāt saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas Statūtu 40. panta otro daļu jebkura *persona* var iestāties lietās, ko izskata Savienības tiesas, ja šī *persona* var pierādīt savu ieinteresētību attiecībā uz vienā no šīm tiesām iesniegtas lietas iznākumu [64]. Lai gan attiecīgajā normā nav atsauces uz "juridisku personu", es uzskatu, ka jēdziens "persona" neapšaubāmi ietver "juridisku personu". Proti, Tiesa 1983. gada 23. februāra rīkojumā *Chris International Foods*/Komisija

[61] Šī prasība bija vērsta pret Komisijas Lēmumu 2004/12/EK (2003. gada 5. decembris) par Eiropas Kopienas un Šveices Konfederācijas Nolīguma par gaisa transportu 18. panta 2. punkta pirmā teikuma un Padomes Regulas (EEK) Nr. 2408/92 piemērošanu (Lieta TREN/AMA/11/03 – Vācijas pasākumi saistībā ar nolaišanos Cīrihes lidostā) (izziņots ar dokumenta numuru C(2003) 4472, OV 2004, L 4, 13. lpp.).

[62] Lai arī rīkojumā tas nav skaidri noteikts, šāda pielīdzināšana būtu balstīta uz nolīguma tekstu.

[63] Skat. rīkojumu, 2005. gada 14. jūlijs, Šveice/Komisija (C-70/04, nav publicēts, EU:C:2005:468, 22. punkts).

[64] Jebkādai analoģijai ar LESD 263. pantu nevajadzētu būt pārspīlētai, jo pieteikumā par iestāšanos lietā drīkst atbalstīt tikai vienas puses prasījumu un tā nav autonoma prasība.

(91/82 un 200/82, EU:C:1983:45) noteica, ka Dominikas Sadraudzība, trešā valsts, drīkstēja iestāties lietā saistībā ar prasību atcelt tiesību aktu, jo tā pierādīja pietiekamu ieinteresētību strīda iznākumā [65].

81. Turklāt, manuprāt, LESD 263. panta ceturtā daļa nav attiecināma tikai uz privātajiem dalībniekiem vai privātpersonām [66]. Tiesa ir vairākkārt nospriedusi, ka saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu vietēja vai reģionāla vienība, ciktāl tā ir juridiska persona saskaņā ar valsts tiesībām, var celt prasību par lēmumiem, kas adresēti šai personai, vai par lēmumiem, kas – lai arī regulas vai lēmuma formā adresēti citai personai – tomēr to skar tieši un individuāli [67].

82. Piemērs šajā ziņā ir 2001. gada 22. novembra spriedums *Nederlandse Antillen*/Padome (C-452/98, EU:C:2001:623). Šajā tiesvedībā Nīderlandes Antiļas apgalvoja, ka, tā kā, pamatojoties uz Nīderlandes Karalistes Konstitūciju, tās var patstāvīgi aizstāvēt savas intereses, tām attiecīgi pašām ir jābūt tiesībām celt prasību saskaņā ar LESD 263. panta otro vai trešo daļu, lai aizsargātu savas prerogatīvas, un tāpēc tām nav jāpierāda, ka pasākums tās skar tieši un individuāli. Tiesa noraidīja šo prasību, nosakot, ka Nīderlandes Antiļu tiesības celt prasību var tikt izvērtētas tikai saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu, ja tai ir juridiskas personas statuss saskaņā ar Nīderlandes tiesību aktiem.

3) Izskatāmā lieta

83. Nav strīda par to, ka apelācijas sūdzības iesniedzējai ir juridiskas personas statuss un tā neapšaubāmi ir juridiska persona starptautisko tiesību izpratnē. Galu galā tā 1945. gadā bija viena no Apvienoto Nāciju dibinātājvalstīm.

84. Lai gan, kā jau esmu norādījis, Tiesa līdz šim nav tieši spriedusi par šo jautājumu, pastāvošā Vispārējās tiesas un Tiesas judikatūra par tiesībām celt prasību tomēr liecina, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja ir juridiska persona LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē. Kā Vispārējā

[65] Salīdzinājumam skat. Tiesas priekšsēdētāja vietnieka rīkojumu, 2018. gada 17. maijs, Amerikas Savienotās Valstis/*Apple Sales International* u.c. (C-12/18 P(I), nav publicēts, EU:C:2018:330), kurā Tiesa noraidīja Amerikas Savienoto Valstu apelācijas sūdzību par Vispārējās tiesas 2017. gada 15. decembra rīkojumu, *Apple Sales International* un *Apple Operations Europe*/Komisija (T-892/16, nav publicēts, EU:T:2017:925), ar kuru Vispārējā tiesa noraidīja tās pieteikumu iestāties lietā *Apple Sales International* un *Apple Operations Europe* prasījumu atbalstam lietā T-892/16, pamatojoties vienīgi uz to, ka Amerikas Savienotās Valstis nebija pierādījušas savu ieinteresētību attiecībā uz lietas iznākumu. Skat. arī 2012. gada 4. jūnija rīkojuma *Attey* u.c./Padome (T-118/11, T-123/11 un T-124/11, nav publicēts, EU:T:2012:270) 14. punktu, kurā Vispārējā tiesa norādīja, ka Kotdivuāras Republikai tika atļauts iestāties šajā lietā.

[66] Lai pamatotu apgalvojumu, ka LESD 263. panta ceturtā daļa ir attiecināma tikai uz tā sauktajiem privātajiem dalībniekiem vai privātpersonām, atsevišķi lietas dalībnieki šajā tiesvedībā ir norādījuši, ka secinājumu lietā *Stichting Woonlinie* u.c./Komisija (C-133/12 P, EU:C:2013:336) 25. punktā ģenerāladvokāts M. Vatelē [*M. Wathelet*] norādīja, ka pēc grozījumiem EKL 230. pantā, kas izdarīti ar Lisabonas Līgumu, kā tas tagad ir atspoguļots LESD 263. panta ceturtajā daļā, "*privātpersona* var celt prasību atcelt tiesību aktu, nepierādot, ka tā ir skarta individuāli, taču ar noteikumu, ka attiecīgais akts ir reglamentējošs akts, kas to skar tieši un nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem" (mans izcēlums). Manuprāt, minētais nenozīmē to, ka LESD 263. panta ceturtajā daļā tiesības celt prasību ir piešķirtas tikai privātiem dalībniekiem. Rindkopa ir jāaplūko tās kontekstā, nevis izolēti. Šajā lietā apelācijas sūdzības iesniedzējas bija mājokļu sabiedrības un līdz ar to arī privāti dalībnieki, lai gan tās pildīja sociālu funkciju. Skat. arī ģenerāladvokātes J. Kokotes [*J. Kokott*] secinājumu lietā *Inuit Tapiriit Kanatami* u.c./Parlaments un Padome (C-583/11 P, EU:C:2013:21) 90. punktu, kurā ir norādīts, ka, "proti, pēc intensīvas kopējo problēmu apspriešanas Eiropas Konventā Līguma autors nolūkā stiprināt *indivīda* tiesību aizsardzību pret vispārpiemērojamiem Savienības tiesību aktiem ir izlēmis nevis reformēt individuālas ietekmes kritēriju, bet gan tā vietā LESD 263. panta ceturtajā daļā ieviest pilnīgi jaunu trešo prasības iespēju – [..] fizisku un juridisku personu iespēju celt prasību par reglamentējošu aktu, kas viņas skar tieši, bet nav saistīts ar īstenošanas pasākumiem" (mans izcēlums). Tomēr jānorāda, ka ģenerāladvokāte J. Kokote secinājumu 22. punktā minēja, ka "visi šīs apelācijas tiesvedības dalībnieki ir vienisprātis, ka ar LESD 263. panta ceturto daļu tika paplašinātas fizisku un *juridisku personu* tiesības celt prasību". Aplūkojamais jautājums bija par šīs paplašināšanas apjomu. Arī šajā lietā apelācijas sūdzības iesniedzējas bija privāti dalībnieki, proti, *Inuit Tapiriit Kanatami*, organizācija, kura pārstāvēja Kanādas inuītu, kā arī daudzu citu ieinteresēto personu, galvenokārt, izstrādājumu no roņiem ražotāju vai tirgotāju, intereses. Katrā ziņā es nespēju saskatīt ar Lisabonas Līgumu ieviesto izmaiņu nozīmīgumu šajā tiesvedībā, jo LESD 263. pantā minētais jēdziens "juridiska persona" ir pastāvējis un, iespējams, nav ticis grozīts kopš Romas Līguma spēkā stāšanās 1953. gadā (skat. EKL 173. pantu).

[67] Spriedums, 2007. gada 22. marts, *Regione Siciliana*/Komisija (C-15/06 P, EU:C:2007:183, 29. punkts). Skat. arī spriedumu, 2003. gada 10. aprīlis, Komisija/*Nederlandse Antillen* (C-142/00 P, EU:C:2003:217, 59. punkts).

tiesa ir norādījusi 2020. gada 10. septembra rīkojumā *Cambodia* un *CRF*/Komisija (T-246/19, EU:T:2020:415, 46. punkts), LESD 263. panta ceturtās daļas noteikumiem ir jāveic teleoloģiskā interpretācija [68], un trešo valstu izslēgšana no šajā pantā paredzētajām tiesībām uz efektīvu aizsardzību tiesā būtu pretrunā tā mērķim.

85. Turklāt tiesiskuma un tiesību efektīvas aizsardzības tiesā principa ievērošana [69] arī pamato apgalvojumu, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja ir juridiska persona LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē. Kā tas tostarp izriet no LES 2. panta, Savienība ir dibināta, pamatojoties uz tiesiskas valsts vērtību. Turklāt, lai gan Hartas 47. pants nevar Tiesai radīt kompetenci, šīs normas – kurā ir atkārtoti apstiprināts efektīvas tiesību aizsardzības tiesā princips – pirmajā daļā ir prasīts, lai *ikvienai personai*, kuras tiesības un brīvības, kas garantētas Savienības tiesībās, ir tikušas pārkāptas, būtu tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību tiesā, ievērojot nosacījumus, kuri paredzēti šajā pantā. Pati efektīvas pārbaudes tiesā esamība, kas ir paredzēta, lai nodrošinātu Savienības tiesību normu ievērošanu, ir raksturīga tiesiskai valstij [70].

86. Pretēji atsevišķu lietas dalībnieku, it īpaši Padomes izvirzītajiem apsvērumiem, es neuzskatu, ka trešās valsts atzīšana par juridisku personu LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē nozīmē to, ka Savienība būtu nelabvēlīgākā situācijā attiecībā pret tās starptautiskajiem partneriem un attiecīgi tā tiktu ierobežota savas iekšējās politikas un starptautisko attiecību īstenošanā. Šajā ziņā Padome uzsver, ka runa ir par to, ka nav savstarpējas piekļuves trešo valstu tiesām, kuras neļauj apstrīdēt ar to starptautiskajām attiecībām, tirdzniecību vai ekonomisko politiku saistītos suverēnos lēmumus.

87. Es jau esmu analizējis jautājumu par valsts praksi starptautiskajās tiesībās, tāpēc es uzskatu, ka Padomes bažas par savstarpības trūkumu šajā ziņā nav pamatotas. Katrā ziņā taisnīgums, godīgums un efektīva tiesību aizsardzība tiesā ir demokrātijas, kas ir 27 dalībvalstu un Savienības pamatiezīme, stūrakmeņi. Pat ja tas tā būtu, ka nedz Savienība, nedz tās dalībvalstis faktiski nevarētu celt prasību Venecuēlas (vai kādas citas trešās valsts) tiesās, tas būtu konkrētās valsts jautājums. Tomēr tas nevarētu mazināt Savienības pienākumus nodrošināt visaugstāko demokrātijas standartu un tiesiskuma ievērošanu, kā arī to, ka strīdu risināšanu veic neatkarīga tiesu vara. Proti, tiesiskuma ievērošana un tiesību efektīvas aizsardzības tiesā princips nekādā ziņā nav balstīti uz savstarpības jēdziena izpratni, tie nevar būt "tirgošanās" priekšmets, tos nevar apdraudēt diplomātiskās attiecības vai arī noteikt kā pienākumus savstarpējos līgumos.

88. Jāpiebilst, ka pretēji Padomes apgalvojumiem apstāklis, ka trešā valsts "apstrīd tāda Savienības iekšējā tiesību akta noteikumus, ar kuru tiek īstenots Padomes politisks lēmums mazināt ekonomiskās attiecības ar to", var tikt uzskatīts tikai par fakta konstatējumu. Tomēr tas nav saistīts ar juridisko jautājumu par to, vai apelācijas sūdzības iesniedzējai ir tiesības celt prasību šajā tiesvedībā.

[68] Šajā ziņā Vispārējā tiesa citēja spriedumu, 1963. gada 15. jūlijs, *Plaumann*/Komisija (25/62, EU:C:1963:17, 106. lpp.).

[69] Savienības tiesību aktos garantēto tiesību efektīvas aizsardzības tiesā princips, uz ko ir arī atsauce LES 19. panta 1. punkta otrajā daļā, ir Savienības tiesību vispārējs princips, kas izriet no dalībvalstu kopīgajām konstitucionālajām tradīcijām. Spriedums, 2019. gada 5. novembris, *ECB* u.c./Trasta Komercbanka u.c. (C-663/17 P, C-665/17 P un C-669/17 P, EU:C:2019:923, 55. punkts). Šāda aizsardzība nepriviliģētiem prasītājiem ir nodrošināta LESD 263. panta ceturtajā daļā.

[70] Spriedums, 2017. gada 28. marts, *Rosneft* (C-72/15, EU:C:2017:236, 72. un 73. punkts).

89. Turklāt trešās valsts atzīšana par juridisku personu saskaņā ar LESD 263. panta ceturto daļu neatbrīvo šo valsti no nepieciešamības ievērot citus attiecīgos kritērijus, kuri reglamentē tiesības celt prasību. Visbeidzot, atļauja trešai valstij vērsties Savienības tiesās saskaņā ar šiem nosacījumiem it nemaz nenostāda Savienību nelabvēlīgākā situācijā nedz iekšēji, nedz ārēji, bet tieši nodrošina tiesiskuma ievērošanu.

90. Tādēļ visu šo iemeslu dēļ es uzskatu, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja ir jāuzskata par juridisku personu LESD 263. panta izpratnē, neatkarīgi no tās trešās valsts statusa.

B. Par tiešu skārumu

1. Lietas dalībnieku apsvērumi

91. Apelācijas sūdzības pamatošanai apelācijas sūdzības iesniedzēja izvirza tikai vienu pamatu, kurā apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot nepareizi interpretējusi LESD 263. panta ceturtajā daļā paredzēto tieša skāruma nosacījumu sprieduma *Almaz-Antey* gaismā.

92. Apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka Vispārējā tiesa, vērtējot, vai apstrīdētās tiesību normas to skar tieši, esot nepamatoti balstījusies uz spriedumu *Almaz-Antey*, kura nozīmīgumu izskatāmajā lietā ir grūti saprast. Tā apgalvo, ka izskatāmā lieta, kas ir pirmā šāda veida lieta Savienības judikatūrā, drīzāk attiecas uz tādas trešās valsts valdības celtu prasību, uz ko ierobežojošie pasākumi ir tieši attiecināti. Vispārējā tiesa pilnībā neesot ņēmusi vērā šo būtisko izskatāmās lietas iezīmi, kas šo lietu atšķirot no pastāvošās Savienības tiesu judikatūras. Šajā ziņā apelācijas sūdzības iesniedzēja atgādina, ka, vērtējot jaunos jautājumus saistībā ar prasības atcelt tiesību aktu pieņemamību, šī Tiesa ir uzsvērusi, ka ir svarīgi "izvairīties no pārmērīga formālisma, kas liegtu iespēju prasīt atcelt tiesību aktu, lai gan attiecīgajai organizācijai ir piemēroti Kopienu ierobežojošie pasākumi"[71]. Apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka jautājums par to, vai tā ir rīkojusies kā saimnieciskās darbības subjekts, kurš darbojas attiecīgajos tirgos, nevarot tikt uzskatīts par galveno kritēriju, lai noteiktu, vai apstrīdētās tiesību normas to skar tieši, jo tas nav minēts LESD 263. panta ceturtajā daļā. Pēc apelācijas sūdzības iesniedzējas domām, apstrīdēto noteikumu mērķis ir liegt tai iegādāties preces un pakalpojumus. Līdz ar to pēc savas būtības un satura apstrīdētās tiesību normas apelācijas sūdzības iesniedzēju skar tieši gan no juridiskā, gan no faktiskā skatpunkta.

93. Apelācijas sūdzības iesniedzēja arī apgalvo, ka nav nozīmes tam, ka tā konkrēti nav minēta attiecīgajā Regulas 2017/2063 pielikumā līdzīgi kā prasītāja spriedumā *Almaz-Antey*, jo apelācijas sūdzības iesniedzēja ir īpaši norādīta apstrīdētajās tiesību normās. Paredzot noteiktu preču un pakalpojumu eksporta uz Venecuēlu aizliegumu, apstrīdētajām tiesību normām pēc būtības ir nozīmīga tieša ietekme uz apelācijas sūdzības iesniedzēju faktiskā un juridiskā ziņā. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka nav noliedzams tas, ka trešās valsts valdības darbības veids nav tikai *tīri komerciāla darbība*. Tomēr šis apstāklis neizslēdz to, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja var darboties kā saimnieciskās darbības subjekts konkrētā tirgū. Tādēļ apstrīdētā spieduma 37. punktā minētais apstāklis neesot pietiekams, lai secinātu, ka šādu vienību apstrīdētās tiesību normas neskar tieši. Apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka, veicot to preču un aprīkojuma iegādi, uz ko attiecas apstrīdētās tiesību normas, tā ir īstenojusi tīri komerciālu darbību, jo tā ir

[71] Spriedums, 2007. gada 18. janvāris, *PKK* un *KNK*/Padome (C-229/05 P, EU:C:2007:32, 114. punkts).

rīkojusies kā privāts dalībnieks attiecīgajā tirgū. No minētā izriet, ka pretēji apstrīdētajā spriedumā minētajam apelācijas sūdzības iesniedzēja esot rīkojusies kā saimnieciskās darbības subjekts.

94. Apelācijas sūdzības iesniedzēja uzskata, ka ar apstrīdētajiem noteikumiem tai tiek liegts i) iegādāties ieročus, militāro aprīkojumu vai jebkuru citu aprīkojumu, ko iespējams izmantot iekšējām represijām, kā arī uzraudzības iekārtas, tehnoloģijas vai programmatūru, un ii) saņemt finanšu, tehniskos vai cita veida pakalpojumus saistībā ar šīm iekārtām un tehnoloģijām. Līdz ar to ir skaidrs, ka faktiskā ietekme, ko apstrīdētās tiesību normas rada, skardamas apelācijas sūdzības iesniedzējas pastāvošās ekonomiskās attiecības ar attiecīgajiem komersantiem Savienībā, ir būtiska. Turklāt šī ietekme esot lielāka par vienkārši netiešu ietekmi. Apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka Vispārējā tiesa esot kļūdaini interpretējusi apstrīdētā sprieduma 46. punktā minēto judikatūru un tādēļ neesot ņēmusi vērā kristālskaidro apstākli, ka apstrīdētajām tiesību normām ir tieša faktiska ietekme uz apelācijas sūdzības iesniedzējas situāciju.

95. Padome apgalvo, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas procesuālie dokumenti attiecībā uz tās vienīgo pamatu, kas ir sadalīts trijās daļās, zināmā mērā pārklājas. Padome uzskata, ka būtībā šīs trīs daļas ir saistītas ar vienu un to pašu jautājumu, proti, vai Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, secinot, ka apstrīdētās Regulas 2017/2063 tiesību normas tieši neskar apelācijas sūdzības iesniedzēju LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē. Netiek apgalvots, ka būtu pārkāpti citi īpaši Savienības tiesību aktu noteikumi vai principi. Padome uzskata, ka, tā kā apelācijas sūdzības iesniedzēja tikai lūdz atkārtoti izvērtēt Vispārējā tiesā iesniegtos pierādījumus, apelācijas sūdzība ir jānoraida, jo tas pārsniedzot tādas apelācijas sūdzības mērķi, kura saskaņā ar Tiesas Statūtu 58. pantu ir jāiesniedz tikai par tiesību jautājumiem.

96. Padome uzskata, ka izskatāmā apelācijas sūdzība daļēji ir nepieņemama, kā arī nepamatota, un tādēļ tā ir jānoraida.

97. Padome uzskata, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nav izvirzījusi nevienu īpašu Savienības tiesību normu vai principu, pamatojoties uz kuru Vispārējai tiesai būtu bijis jāpaplašina tieša skāruma jēdziens, pārsniedzot to, kas šobrīd noteikts pastāvošajā Savienības tiesu judikatūrā. Tā norāda, ka 2007. gada 18. janvāra spriedumam *PKK* un *KNK*/Padome[72] šajā lietā nav pilnīgi nekādas nozīmes. Šajā lietā Tiesa nolēma pielāgot procesuālās normas, kas reglamentē prasības atcelt tiesību aktu pieņemamību, attiecinot tiesības celt šādu prasību uz organizācijām, kurām nav juridiskas personas statusa. Padome uzskata, ka "izskatāmajā lietā jautājums nav par juridiskās personas statusu, tomēr netiekot apstrīdēts tas, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja ir juridiska persona un tādēļ principā tai ir piekļuve Savienības tiesām, taču ievērojot vispārējos pieņemamības nosacījumus, kuri, pēc Padomes domām, šajā lietā nav izpildīti"[73].

98. To, vai apstrīdētās tiesību normas apelācijas sūdzības iesniedzēju skar tieši, Vispārējā tiesa noteica saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, proti, "katrā konkrētajā gadījumā, ņemot vērā attiecīgā Savienības tiesību akta normatīvo saturu"[74]. Pretēji apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvojumiem saskaņā ar Savienības tiesībām Vispārējai tiesai nav pienākuma izvērtēt attiecīgo ierobežojošo pasākumu vispārējo mērķi, lai noteiktu to, vai apstrīdētās tiesību normas apelācijas sūdzības iesniedzēju skar tieši. Ja pasākuma mērķis tiktu izmantots kā kritērijs, lai noteiktu, vai

[72] C-229/05 P, EU:C:2007:32.

[73] Jānorāda, ka šis Padomes apgalvojums zināmā mērā ir pretrunā Padomes vēlākajai atbildei uz Tiesas jautājumu. Tomēr jāpiebilst, ka Padome savā iebildumā par nepieņemamību Vispārējā tiesā apgalvoja, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nav fiziska vai juridiska persona LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē.

[74] Spriedums, 2018. gada 13. septembris, *Gazprom Neft*/Padome (T-735/14 un T-799/14, EU:T:2018:548, 97. punkts).

Savienības tiesību akts skar tieši trešās valsts tiesisko vai faktisko situāciju, tas būtu pretrunā Savienības tiesu judikatūrai un šāda pieeja arī paplašinātu iespējamo prasītāju loku, iekļaujot jebkuru trešo valsti attiecībā uz kuru Savienība ārpolitiski nolemj daļēji vai pilnībā pārtraukt vai mazināt ekonomiskās un finanšu attiecības. Turklāt, lai gan personām, vienībām vai struktūrām šādās trešās valstīs, tostarp tām, kuras var uzskatīt par valstu emanācijām, var traucēt aprīkojuma iegādi, attiecinot uz tām eksporta ierobežojumus no Savienības tirgus, ir skaidrs, ka šādiem ierobežojumiem nav tiešas iedarbības uz trešās valsts tiesisko stāvokli tās *iure imperii* statusā, proti, statusā, atbilstoši kuram, pēc apelācijas sūdzības iesniedzējas domām, tai būtu bijis jāpiešķir tiesības celt prasību.

99. Padome uzskata, ka pretēji apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvojumam Vispārējā tiesa neesot nospriedusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nav tikusi skarta tieši, pamatojoties vienīgi uz to, ka tā neesot pietiekami norādīta apstrīdētajās tiesību normās. Drīzāk Vispārējā tiesa nonāca pie šī secinājuma, skatot kopā vairākus attiecīgos elementus, kuri bija pienācīgi pamatoti un balstīti uz apstrīdētā sprieduma 35.–48. punktā minēto judikatūru. Turklāt it īpaši attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzējas norādīšanu apstrīdētajās tiesību normās, ir skaidrs, ka konkrētās normas nav vērstas tieši pret apelācijas sūdzības iesniedzēju. Tajās ir vienkārši noteikts aizliegums Savienības uzņēmējiem veidot ekonomiska un finansiāla rakstura attiecības ar fiziskām vai juridiskām personām, vienībām vai struktūrām (kuras ir izveidotas vai darbojas) Venecuēlas teritorijā. Tās tieši ir vērstas pret to, lai šādas personas vai vienības Venecuēlas teritorijā neizmantotu noteiktu aprīkojumu, "ņemot vērā turpmākas vardarbības, pārmērīga spēka izmantošanas un cilvēktiesību pārkāpumu vai aizskārumu draudus".

100. Padome uzskata, ka pretēji apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvojumam (pirmais pamats), Vispārējā tiesa ir pilnībā ņēmusi vērā valsts īpašo situāciju un ir veikusi analīzi par to, vai tā var tikt salīdzināta ar saimnieciskās darbības subjektu, kas darbojas konkrētajā tirgū, Tiesas judikatūras izpratnē. Tā secināja, ka tas nav iespējams, jo valsts, kura izmanto savu *jure imperii* statusu, nav salīdzināma ar privātu vai publisku vienību, kuras spēja ir ierobežota ar tās darbības mērķi (attiecīgo komercdarbību). Apelācijas sūdzības iesniedzēja neesot paskaidrojusi, kāpēc tā uzskata, ka šajā secinājumā Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu. Tās apsvērums par to, ka valsts var darboties kā saimnieciskās darbības subjekts konkrētā tirgū, neattiecas uz Vispārējās tiesas veikto analīzi. Galvenais tieša skāruma nosacījuma noteikšanas pamats attiecībā uz vienībām, kuras nav valstis, ir ietekme, ko ierobežojošo pasākumu piemērošana varētu radīt to saimnieciskajai darbībai. Šādu ietekmi nevar noteikt attiecībā uz valsti, ņemot vērā "ļoti plašo kompetenču klāstu" un darbības jomu daudzveidību, kas tai ir raksturīga.

101. Padome uzskata, ka Vispārējā tiesa ir pareizi secinājusi, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja, kura nav konkrēti norādīta attiecīgajos pasākumos un kura nav pierādījusi, ka tā darbojas tirgū, uz kuru attiecas eksporta ierobežojumi, nav izpildījusi judikatūrā paredzētās prasības pārsūdzētā sprieduma 37.–40. punktā izklāstīto iemeslu dēļ un ka, pamatojoties uz to, apelācijas sūdzības iesniedzējai bija jāliedz tiesības celt prasību. Ciktāl apelācijas sūdzības iesniedzēja apgalvo, ka Vispārējai tiesai esot bijis jāatzīst pasākumu faktisko ietekmi, neatkarīgi no apstākļiem, kuros šāda ietekme ir atzīta par pietiekamu pastāvīgajā judikatūrā, lai noteiktu tiesības celt prasību, apelācijas sūdzības iesniedzēja faktiski lūdz Tiesu noteikt jaunu noteikumu, saskaņā ar kuru tiesības celt prasību automātiski ir jāpiešķir trešām valstīm, kuras vēlas apstrīdēt ekonomiska rakstura pasākumus, ko veikusi Savienība saistībā ar tās ārpolitiku. Citiem vārdiem sakot, apelācijas sūdzības iesniedzēja, šķiet, uzstāj uz jauna noteikuma radīšanu, kas paredzētu trešām valstīm automātiskas tiesības celt prasību, ļaujot tām apstrīdēt tiesību aktus, ar kuriem tiek īstenoti

lēmumi, kuri ir pieņemti ar mērķi ievērot Savienības ārējās darbības leģitīmos mērķus, kā paredzēts LES 21. pantā, tostarp daļēji vai pilnīgi pārtraucot vai mazinot ekonomikas un finanšu sakarus ar vienu vai vairākām trešām valstīm (LESD 215. panta 1. punkts).

102. Padome apgalvo, ka tas būtu pretrunā Līgumos noteiktajai tiesību aizsardzības tiesā sistēmai, kas izstrādāta, lai nodrošinātu Savienības tiesībās paredzēto tiesību aizsardzību. Suverenām trešām valstīm saskaņā ar Savienības Līgumiem nav īpašu tiesību uz vienlīdzīgu attieksmi vai tiesību brīvi un bez nosacījumiem veikt tirdzniecību ar uzņēmējiem Savienībā. Tādēļ pēc definīcijas tās nevar pamatoti apgalvot, ka to tiesisko stāvokli ietekmē Savienības tiesību akts, kas, iespējams, paredz atšķirīgu attieksmi pret tām (parasti tikai ierobežotās to darbības jomās) un, iespējams, arī attiecībā pret citām trešām valstīm, ar kurām Savienība nolemj nemazināt vai nepārtraukt savas ekonomiskās attiecības. Turklāt šādas jaunas juridiskas iespējas radīšana nostādītu Savienību nelabvēlīgākā situācijā attiecībā pret tās starptautiskajiem partneriem, kuru suverēnie lēmumi saistībā ar to ekonomisko politiku nevar tikt apstrīdēti to tiesās, un tādējādi nepamatoti ierobežotu Savienību tās politiku un starptautisko attiecību īstenošanā. Tas ir īpaši svarīgi saistībā ar izskatāmo lietu, kurā trešā valsts apstrīd tāda Savienības iekšējā tiesību akta normas, ar ko tiek īstenots Padomes politiskais lēmums mazināt ekonomiskās attiecības ar šo valsti.

2. Analīze

103. Nosacījums, ka lēmumam, kas ir prasības priekšmets, fiziska vai juridiska persona ir jāskar "tieši", kā tas noteikts LESD 263. panta ceturtajā daļā, prasa, lai tiktu izpildīti divi vienlaicīgi izpildāmi nosacījumi, proti, pirmkārt, lai attiecīgais pasākums tieši ietekmētu indivīda tiesisko stāvokli un, otrkārt, nepieļautu nekādu rīcības brīvību šī pasākuma adresātiem, kuri ir atbildīgi par tā ieviešanu, kas ir pavisam automātiska un izriet tikai no Savienības tiesiskā regulējuma, nepiemērojot citus starpnoteikumus [75].

104. Līdz ar to ir jāpārbauda, vai Vispārējā tiesa ir pareizi piemērojusi attiecīgos kritērijus izskatāmajā lietā.

105. No pārsūdzētā sprieduma izriet, ka Vispārējā tiesa izvērtēja tikai pirmo no abiem kumulatīvajiem kritērijiem un secināja, ka būtībā apstrīdētās tiesību normas neietekmē tieši apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesisko stāvokli. Manuprāt, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 30. punktā ir pareizi norādījusi, ka, lai noteiktu, vai tiesību akts rada tiesiskas sekas, it īpaši ir jāņem vērā tā priekšmets, saturs un būtība, kā arī juridiskais un faktiskais konteksts, kurā tas ir ticis pieņemts [76]. Šī nostāja, kura atbalsta holistisku un pragmatisku pieeju pasākuma ietekmes vērtēšanā un kurā saturs ir svarīgāks par formu, ir jāizmanto, izvērtējot tiesību akta ietekmi uz fiziskas vai juridiskas personas tiesisko stāvokli. Ņemot vērā jauninājumu raksturu, kas piemīt šai lietai, kurā pirmo reizi trešā valsts ir cēlusi prasību atcelt ierobežojošus pasākumus, šāda pieeja ir īpaši pamatota un atbilst sprieduma *PKK* un *KNK*/Padome (C-229/05 P, EU:C:2007:32)

[75] Rīkojums, 2016. gada 10. marts, *SolarWorld*/Komisija (C-142/15 P, nav publicēts, EU:C:2016:163, 22. punkts). Skat. arī spriedumu, 2009. gada 10. septembris, Komisija/*Ente per le Ville vesuviane* un *Ente per le Ville vesuviane*/Komisija (C-445/07 P un C-455/07 P, EU:C:2009:529, 45. punkts un tajā minētā judikatūra).

[76] Lai gan judikatūra, ko Vispārējā tiesa ir minējusi pārsūdzētā sprieduma 30. punktā, attiecas uz jautājumu par to, vai par tiesību aktu var tikt celta prasība, tādējādi radot tiesiskas sekas (abstrakti), es uzskatu, ka atbalstītā pragmatiskā pieeja var arī tikt izmantota, lai izvērtētu, vai tiesību akts skar tieši jebkuras fiziskas vai juridiskas personas tiesisko stāvokli. Attiecībā uz šādu pragmatisku pieeju, vērtējot jautājumu par tiešu skārumu, skat., piemēram, spriedumu, 1998. gada 5. maijs, *Glencore Grain*/Komisija (C-404/96 P, EU:C:1998:196, 38. –54. punkts), kurā Tiesa noraidīja tīri teorētiskus pieņēmumus vai argumentus, kas mazinātu tieša skāruma konstatējuma iespēju.

114. punkta garam, kurā Tiesa atbalstīja "*izvairīšanos no pārmērīga formālisma*, kas liegtu iespēju prasīt atcelt tiesību aktu, lai gan attiecīgajai organizācijai ir piemēroti [..] ierobežojošie pasākumi"[77].

106. Galvenā Vispārējās tiesas argumentācija par tieša skāruma aspektu ir atrodama pārsūdzētā sprieduma 31.–33. punktā[78].

107. Pārsūdzētā sprieduma 31. punktā Vispārējā tiesa ir konstatējusi, ka apstrīdētajās tiesību normās, pirmkārt, ir ietverts aizliegums pārdot vai piegādāt jebkurai fiziskai vai juridiskai personai, vienībai vai struktūrai Venecuēlā ieročus, militāro aprīkojumu vai jebkuru citu aprīkojumu, ko iespējams izmantot iekšējām represijām, kā arī uzraudzības iekārtas, tehnoloģijas vai programmatūru un, otrkārt, aizliegums sniegt šīm pašām fiziskām vai juridiskām personām, vienībām vai struktūrām Venecuēlā finanšu, tehniskos vai cita veida pakalpojumus saistībā ar šīm iekārtām un tehnoloģijām.

108. Vispārējā tiesa arī norādīja, ka Regulas 2017/2063 20. pantā apstrīdētajās tiesību normās minēto aizliegumu piemērošana ir ierobežota tikai ar Savienības teritoriju, fiziskām personām, kas ir kādas dalībvalsts valstspiederīgie, un juridiskām personām, kuras izveidotas saskaņā ar kādas dalībvalsts tiesībām, kā arī juridiskām personām, vienībām un struktūrām saistībā ar jebkādu darījumdarbību, kas pilnībā vai daļēji veikta Savienībā, un ka apstrīdētajās tiesību normās nav noteikts aizliegums apelācijas sūdzības iesniedzējai. Tādējādi Vispārējā tiesa uzskatīja, ka apstrīdētajām tiesību normām labākajā gadījumā var būt tikai netieša ietekme uz apelācijas sūdzības iesniedzēju, jo aizliegumu, kas noteikti fiziskām personām, kuras ir kādas dalībvalsts valstspiederīgie, un juridiskām personām, kas izveidotas saskaņā ar kādas dalībvalsts tiesībām, rezultātā varētu tikt ierobežoti avoti, no kuriem apelācijas sūdzības iesniedzēja var iegādāties attiecīgās preces un pakalpojumus[79].

109. Es nevaru nedomāt, ka Vispārējās tiesas vērtējums par apstrīdēto tiesību normu ietekmi uz apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesisko stāvokli būtu ļoti mākslīgs un nepamatoti formāls. Tāpat ir jānorāda, ka Vispārējās tiesas analīze vienkārši ir pretrunā attiecīgo ierobežojošo pasākumu realitātei. Šie pasākumi bija īpaši paredzēti un izstrādāti, lai skartu apelācijas sūdzības iesniedzēju. Es tā uzskatu šādu iemeslu dēļ.

110. Pirmkārt, it īpaši no Regulas 2017/2063 6. un 7. panta ir skaidrs, ka norāde uz "jebkuru fizisku vai juridisku personu, vienību vai struktūru Venecuēlā vai izmantošanai Venecuēlā" apstrīdētajās tiesību normās *ietver* Venecuēlas valdību, tās publiskās iestādes, uzņēmumus vai aģentūras vai jebkuru personu vai vienību, kura rīkojas to vārdā vai to vadībā. Konkrēta apelācijas sūdzības iesniedzējas norādīšana apstrīdētajās tiesību normās un šo normu vēršana pret to izriet no apstākļa, ka pretējā gadījumā nebūtu bijis nepieciešams tieši izslēgt vai iekļaut atsauci uz "Venecuēlas valdību, tās publiskām iestādēm, uzņēmumiem vai aģentūrām vai jebkuru personu vai vienību, kas rīkojas to vārdā vai to vadībā", Regulas 2017/2063 6. panta 2. punktā un 7. panta

[77] Mans izcēlums. Apstāklis, kā Padome to ir norādījusi, ka 2007. gada 18. janvāra spriedums lietā *PKK* un *KNK*/Padome (C-229/05 P, EU:C:2007:32) konkrēti attiecās uz jautājumu par tādas organizācijas tiesībām celt prasību, kurai nav juridiskas personas statusa, nekādā ziņā nemazina vajadzību izvairīties no pārmērīga formālisma citās lietās.

[78] Manuprāt, nākamajos punktos ir tikai paredzēts papildu pamatojums saistībā ar Vispārējās tiesas apgalvojumu, ka apstrīdētās tiesību normas apelācijas sūdzības iesniedzēju neskar tieši.

[79] Jautājums par atšķirību starp tiešu un netiešu ietekmi uz personas tiesisko stāvokli, piemēram, tika izvirzīts arī lietā, kurā tika taisīts 2008. gada 13. marta spriedums Komisija/*Infront WM* (C-125/06 P, EU:C:2008:159). Skat. arī ģenerāladvokāta Ī. Bota [*Y. Bot*] secinājumus lietā Komisija/*Infront WM* (C-125/06 P, EU:C:2007:611). Šajā lietā Tiesa noteica, ka lēmums, ar kuru personas tiesībām tiek papildus noteikti jauni ierobežojumi, kas neeksistēja brīdī, kad tā ieguva minētās tiesības, un kas padara grūtāku šo tiesību īstenošanu, ietekmē tieši šīs personas tiesisko stāvokli.

1. punkta c) apakšpunktā [80]. Tāpēc apstrīdētajās tiesību normās paredzētie aizliegumi konkrēti norāda uz un ir vērsti pret apelācijas sūdzības iesniedzēju un dažādām šīs valsts emanācijām [81]. To mērķis tostarp ir nodrošināt, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja (un šīs valsts dažādās emanācijas [82]) nevar iegādāties specifiskas preces un pakalpojumus no jebkuras personas, kas ir minēta Regulas 2017/2063 20. pantā [83].

111. Ņemot vērā to, ka apstrīdētajās tiesību normās ietvertie aizliegumi liedz apelācijas sūdzības iesniedzējai iegādāties uzskaitītās preces un pakalpojumus no Regulas 2017/2063 20. pantā minētajām personām, ierosinājums, ka aizliegums pārdot vai piegādāt preces un pakalpojumus konkrēti norādītajai apelācijas sūdzības iesniedzējai neskar tieši un individuāli apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesisko stāvokli, ir vienkārši mākslīgs un formāls [84]. Šajā ziņā var norādīt, ka šie pasākumi acīmredzami ietekmē Venecuēlas kā valstu kopienas locekles reputāciju, proti, tie liek domāt un ir domāti, iespējams, pamatotu iemeslu dēļ, ka Venecuēlas apņemšanās ievērot demokrātiskās vērtības un tradīcijas nav pienācīga un šai valstij ir jādara daudz vairāk, lai tā varētu baudīt pilnīgu Savienības un tās dalībvalstu uzticību, ciktāl tas attiecas uz šo vērtību ievērošanu.

112. Otrkārt, lai gan Vispārējā tiesa ir pareizi noteikusi apstrīdētajās tiesību normās ietverto aizliegumu piemērošanas jomu *ratione loci* un *ratione personae* saskaņā ar Regulas 2017/2063 20. pantu, tas, ka šie aizliegumi attiecas tikai uz Savienības teritoriju un apstrīdētajās tiesību normās tie nav attiecināti uz apelācijas sūdzības iesniedzēju, *pats par sevi* nenozīmē, ka apstrīdētās tiesību normas neskar tieši apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesisko stāvokli.

113. Faktiski Regulas 2017/2063 20. pantā ir tikai norādīts Savienības likumdevēja kompetences vai jurisdikcijas apjoms gan ģeogrāfiski, gan personiski attiecībā uz ierobežojošajiem pasākumiem, kuri noteikti saskaņā ar šo regulu. Tādejādi apstāklis, ka Regula 2017/2063 nav "*piemērojama*" [85] apelācijas sūdzības iesniedzējai, jo Savienības likumdevējam acīmredzami nav tiešas jurisdikcijas attiecībā uz to, uzreiz nenozīmē, ka ierobežojošie pasākumi, kuri, piemēram, ir piemērojami tikai Savienības teritorijā un ir saistoši dalībvalsts valstspiederīgajiem, tieši neskar

[80] Apstāklis, ka apstrīdētās tiesību normas nav tikai attiecināmas uz fiziskām vai juridiskām personām, vienībām vai struktūrām Venecuēlā, *bet* tajās ir arī norāde uz, kā arī tās ir vērstas pret pašu apelācijas sūdzības iesniedzēju un tās emanācijām, nav nekāds pārsteigums, jo no Regulas 2017/2063 1., 2. un 3. apsvēruma skaidri izriet, ka minētā regula tika pieņemta, ņemot vērā pastāvīgo stāvokļa pasliktināšanos demokrātijas, tiesiskuma un cilvēktiesību jomā Venecuēlā, kā arī nepieciešamību vērsties pret iekšējām represijām, nopietniem cilvēktiesību pārkāpumiem vai aizskārumiem vai represijām pret pilsonisko sabiedrību un demokrātisko opozīciju. Šajā ziņā es uzskatu, kā norādījusi Padome, ka tiesību akta mērķis *pats par sevi* nebūtu pietiekams, lai novērtētu to, vai Savienības tiesību akts skar tieši trešās valsts tiesisko stāvokli. Manuprāt, īpaši svarīgi ir attiecīgo pasākumu noteikumi un saturs, kuri šajā gadījumā tieši norāda uz un ir vērsti pret apelācijas sūdzības iesniedzēju.

[81] Proti, Padome pati atzīst, ka šķēršļi var tikt radīti aprīkojuma, uz kuru ir attiecināmi attiecīgie ierobežojumi, iegādei, ko veic apelācijas sūdzības iesniedzējas emanācijas, nevis pati valsts.

[82] Vispārīgāk izsakoties, arī jebkura cita fiziska un juridiska persona, vienība vai struktūra Venecuēlā. Manuprāt, apstrīdētajām tiesību normām, ciktāl ar tām tiek ierobežota iespēja jebkurai tādai fiziskai un juridiskai personai, vienībai vai struktūrai Venecuēlā, kas nav apelācijas sūdzības iesniedzēja, iegādāties noteiktas preces un pakalpojumus, būs *netieša ietekme* uz apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesisko stāvokli.

[83] Tāpēc es uzskatu, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu pārsūdzētā sprieduma 43. punktā, nosakot, ka attiecīgie pasākumi labākajā gadījumā netieši ierobežo apelācijas sūdzības iesniedzējas iespējas.

[84] Šāda mākslīga pieeja, kas ir arī atrodama pārsūdzētā sprieduma 43. punktā, kurā Vispārējā tiesa norāda, ka apstrīdētās tiesību normas tieši neliedz apelācijas sūdzības iesniedzējai iegādāties un importēt minētās iekārtas un saņemt attiecīgos pakalpojumus, noliegtu, piemēram, to, ka tiesības saņemt pakalpojumu izriet no tiesībām sniegt pakalpojumus un ka abas tiesības pastāv paralēli. Skat., piemēram, spriedumus, 1984. gada 31. janvāris, *Luisi* un *Carbone* (286/82 un 26/83, EU:C:1984:35, 16. punkts), un 2010. gada 1. jūlijs, *Dijkman* un *Dijkman-Lavaleije* (C-233/09, EU:C:2010:397, 24. punkts).

[85] Mans uzsvars. Skat. Regulas 2017/2063 20. panta formulējumu.

apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesisko stāvokli [86]. Jebkurš cits secinājums nozīmētu, ka nevienai fiziskai vai juridiskai personai ārpus Savienības teritorijas, kas nav arī dalībvalsts valstspiederīgais vai kas nav reģistrēta vai izveidota saskaņā ar tās dalībvalsts tiesību aktiem, kura, piemēram, ir minēta Regulas 2017/2063 IV un V pielikumā un kuras līdzekļi vai saimnieciskie resursi ir tikuši iesaldēti saskaņā ar minētās regulas 8. pantu vai līdzvērtīgiem ierobežojošiem pasākumiem, nebūtu tiesības celt prasību par šo pasākumu atcelšanu [87].

114. Tomēr Tiesa ir vairākkārt norādījusi, ka, ņemot vērā tās būtisko negatīvo ietekmi uz attiecīgās personas vai vienības brīvībām un pamattiesībām, jebkāda iekļaušana tādu personu vai vienību sarakstā, uz kurām attiecas ierobežojošie pasākumi, neatkarīgi no tā, vai tā ir pamatota ar LESD 215. pantu vai LESD 291. panta 2. punktu, dod šādai personai vai vienībai – jo šī iekļaušana attiecībā uz to ir pielīdzināma individuālam lēmumam – tiesības vērsties Savienības tiesās atbilstoši LESD 263. panta ceturtajai daļai [88].

115. Šajā ziņā uzsvēršu, ka iekļaušana tādu personu vai vienību sarakstā, uz kurām attiecas ierobežojošie pasākumi, nozīmē, ka tās *tieši un individuāli skar* šie pasākumi [89]. Turklāt, lai gan personas līdzekļu vai saimniecisko resursu iesaldēšanai varētu būt (*quod non*) lielāka ietekme uz personas tiesisko stāvokli nekā aizliegumam pārdot tai noteiktas preces vai sniegt noteiktus pakalpojumus [90], tomēr ir pārsteidzoši, ka spiedumā *Almaz-Antey* Vispārējā tiesa nosprieda, ka šāds aizliegums ir tieši skāris [91] prasītājas šajā lietā tiesisko stāvokli [92]. Tādēļ Vispārējā tiesa spriedumā *Almaz-Antey* nosprieda, ka, ņemot vērā to, ka attiecīgie ierobežojošie pasākumi šajā lietā paredzēja aizliegumu, pirmkārt, attiecībā uz divējāda lietojuma preču un tehnoloģiju tiešu vai netiešu tirdzniecību, piegādi, nodošanu vai eksportēšanu jebkurai personai, vienībai vai struktūrai Krievijā, kuras ir uzskaitītas šā lēmuma IV pielikumā, ko veic dalībvalstu valstspiederīgie vai kas tiek veiktas no dalībvalstu teritorijām, un, otrkārt, attiecībā uz tehniskās palīdzības, starpniecības pakalpojumu, finansējuma vai finanšu palīdzības, kas saistīta ar minētajām precēm un tehnoloģijām, sniegšanu jebkurai personai, vienībai vai struktūrai Krievijā, kuras ir uzskaitītas IV pielikumā, attiecīgās šā lēmuma normas skar tieši prasītājas tiesisko stāvokli, kuras nosaukums ir minēts attiecīgā lēmuma IV pielikumā [93].

[86] Skat. pēc analoģijas spriedumus, 2008. gada 3. septembris, *Kadi* un *Al Barakaat International Foundation*/Padome un Komisija (C-402/05 P un C-415/05 P, EU:C:2008:461, 241.–247. punkts), un 2018. gada 13. septembris, *Rosneft* u.c./Padome (T-715/14, nav publicēts, EU:T:2018:544, 68. punkts). Tādējādi, neraugoties uz apstākli, ka ierobežojošie pasākumi var būt vispārēji piemērojami un uzlikt pienākumus abstrakti definētām personām un vienībām, tas nenozīmē, ka šie pasākumi tajos minētās fiziskās un juridiskās personas nevar skart tieši un individuāli LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē.

[87] Jānorāda, ka Padome savā iebildumā par pieņemamību Vispārējā tiesā minēja, ka, ņemot vērā Regulas 2017/2063 20. panta noteikumus, minētā regula nerada saistošas juridiskās sekas apelācijas sūdzības iesniedzējai vai Venecuēlas teritorijā un ir attiecināma tikai uz dalībvalstu teritoriju un personām, kuras ir pakļautas to jurisdikcijai. Manuprāt, šis atsevišķais iebildums par pieņemamību ir cieši saistīts ar jautājumu par tiešu skārumu.

[88] Spriedums, 2016. gada 1. marts, *National Iranian Oil Company*/Padome (C-440/14 P, EU:C:2016:128, 44. punkts un tajā minētā judikatūra).

[89] Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2005. gada 21. septembris, *Yusuf* un *Al Barakaat International Foundation*/Padome un Komisija (T-306/01, EU:T:2005:331, 184.–188. punkts), kas apstiprināts ar Tiesas spriedumu, 2008. gada 3. septembris, *Yusuf* un *Al Barakaat International Foundation*/Padome un Komisija (C-402/05 P un C-415/05 P, EU:C:2008:461, 241. punkts).

[90] Šajā ziņā skat. spriedumus, 2013. gada 28. maijs, *Abdulrahim*/Padome un Komisija (C-239/12 P, EU:C:2013:331, 70. punkts), un 2013. gada 6. jūnijs, *Ayadi*/Komisija (C-183/12 P, nav publicēts, EU:C:2013:369, 68. punkts un tajā minētā judikatūra).

[91] Par tiešu skārumu, kas arī tika konstatēts, skat. sprieduma *Almaz-Antey* 68.–72. punktu.

[92] Šajā ziņā nevar tikt noteikta nekāda būtiska atšķirība, lai novērtētu tiesības celt prasību un it īpaši tieša skāruma esamību, pamatojoties vienīgi uz to, cik lielā mērā tiesību akts ietekmē personas tiesisko stāvokli. Manuprāt, ir pietiekami, ka šāda ietekme ir tieša un to faktiski var konstatēt.

[93] Skat. sprieduma *Almaz-Antey* 63. un 64. punktu, kuri konkrēti attiecas uz jautājumu par tiešu skārumu.

116. Tādējādi Vispārējā tiesa spriedumā *Almaz-Antey* noraidīja Padomes apgalvojumu, ka šajā lietā prasītājas tiesiskais stāvoklis nebija skarts, jo attiecīgā tiesību norma neaizliedza minētajām vienībām veikt konkrētas darbības, bet gan drīzāk aizliedza divējāda lietojuma preču un tehnoloģiju pārdošanu šīm vienībām, ko veic fiziskas un juridiskas personas, kuras ietilpst Savienības kompetencē [94].

117. No savas puses es piekrītu tam, ka spriedumā *Almaz-Antey* nolemtais un tajā minētā argumentācija ir pareiza, un es uzskatu, ka pēc analoģijas tā ir jāiemēro izskatāmajā lietā. Manuprāt, apstrīdētās tiesību normas liedz apelācijas sūdzības iesniedzējai iegādāties noteiktas preces un pakalpojumus no konkrētiem Savienības uzņēmējiem un līdz ar to tieši skar apelācijas sūdzības iesniedzējas likumīgās tiesības un intereses. Tomēr pilnības labad, kā arī ņemot vērā šīs lietas jauninājumu raksturu, es pievērsīšos dažiem citiem lietas dalībnieku apsvērumiem un Vispārējās tiesas argumentācijai.

118. Pārsūdzētā sprieduma 34.–37. punktā Vispārējā tiesa ir nošķīrusi šīs lietas apstākļus no tiem, kas ir sprieduma *Almaz-Antey* pamatā. Šajā ziņā Vispārējā tiesa norādīja, ka lietā *Almaz-Antey* prasītājas nosaukums bija ietverts apstrīdētā lēmuma pielikumā kā tā uzņēmuma nosaukums, kuram ir aizliegts pārdot vai piegādāt attiecīgās preces un pakalpojumus. Turklāt Vispārējā tiesa uzskatīja, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nevar tikt pielīdzināta tādam saimnieciskās darbības subjektam kā prasītāja spriedumā *Almaz-Antey*, jo tās darbības veids nevar tikt uzskatīts tikai par tīri komerciālu darbību.

119. No savas puses es uzskatu, ka nav pilnīgi nekādas nozīmes tam, vai apelācijas sūdzības iesniedzējas nosaukums ir minēts vai arī konkrēta norāde uz to ir iekļauta Regulas 2017/2063 pamattekstā, nevis tās pielikumos. Ja tas būtu citādi, tas nozīmētu, ka prasītāja tiesības ierosināt LESD 263. pantā paredzēto procesu varētu tikt ignorētas, pamatojoties vienkārši uz to, ka tā nosaukums ir minēts vai konkretizēts Regulas pamattekstā, nevis tās pielikumos.

120. Svarīga ir apstrīdēto tiesību normu un tajās ietverto aizliegumu iedarbība vai ietekme uz apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesisko stāvokli, nevis konkrētais šo aizliegumu izteikšanas veids. Tāpēc es uzskatu, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, pārsūdzētā sprieduma 36. punktā norādot, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja nav skaidri un konkrēti norādīta apstrīdētajās tiesību normās veidā, kas būtu salīdzināms ar prasītāju lietā, kurā tika taisīts spriedums *Almaz-Antey*.

121. Turklāt es uzskatu, ka izskatāmajā lietā saistībā ar jautājumu par tiešu skārumu nav nozīmes tam, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesiskais stāvoklis vai darbība neaprobežojas ar tādu darbību, ko veic saimnieciskās darbības subjekts, kurš darbojas attiecīgajos tirgos. Apstāklis, ka apelācijas sūdzības iesniedzējai kā valstij ir raksturīgs plašs kompetenču klāsts, kas nav tikai komerciāla rakstura, pats par sevi nekādā ziņā nemazina vai nepadara par netiešu apstrīdēto tiesību normu ietekmi uz apelācijas sūdzības iesniedzējas tiesisko stāvokli [95]. Šajā ziņā jānorāda,

[94] Skat. sprieduma *Almaz-Antey* 65. punktu, kurā Vispārējā tiesa norādīja, ka "pats par sevi saprotams, ka Savienībā izveidotām struktūrām ir jāpiemēro šie pasākumi, jo Savienības iestāžu pieņemtie tiesību akti principā nav paredzēti piemērošanai ārpus Savienības teritorijas. Tas tomēr nenozīmē, ka ierobežojošie pasākumi, kas piemēroti vienībām, kuras ietekmē attiecīgās [Padomes Lēmuma 2014/512/KĀDP (2014. gada 31. jūlijs) par ierobežojošiem pasākumiem saistībā ar Krievijas darbībām, kas destabilizē situāciju Ukrainā (OV 2014, L 229, 13. lpp.)] normas, tās neskar tieši. Aizliegums Savienības uzņēmējiem veikt noteikta veida darījumus ar ārpus Savienības izveidotām vienībām būtu līdzvērtīgs aizliegumam veikt šīm vienībām attiecīgus darījumus ar Savienības uzņēmējiem. Turklāt pieņemt Padomes tēzi šajā ziņā nozīmētu uzskatīt, ka pat personīgo līdzekļu iesaldēšanas gadījumā sarakstā iekļautās personas, uz kurām attiecas ierobežojošie pasākumi, šādi pasākumi neskar tieši, jo vispirms tos ir pienākums piemērot Savienības dalībvalstīm un fiziskām vai juridiskām personām, kuras ietilpst to kompetencē".

[95] Lai gan prasītāja spriedumā *Almaz-Antey* bija akciju sabiedrība, kas darbojas aizsardzības jomā, nevis valsts, ņemot vērā to, ka apelācijas sūdzības iesniedzēja atbilst juridiskas personas prasībām LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē, neredzu iemeslu atkāpties no Vispārējās tiesas argumentācijas šajā spriedumā par tiešu skārumu attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju šajā apelācijas tiesvedībā.

ka, neraugoties uz nosacījumu, ka tiesvedība ir jāierosina fiziskai vai juridiskai personai, LESD 263. panta ceturtajā daļā nav paredzētas nekādas papildu prasības attiecībā uz šīs personas statusu vai tiesībspēju [96].

122. Jāpiebilst, ka pretēji Padomes apsvērumiem tā pieeja saistībā ar tiešu skārumu, ko es atbalstu šajos secinājumos attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju, nerada jaunu noteikumu vai "juridisku iespēju" [97], kas automātiski piešķirtu trešām valstīm tiesības celt prasību atcelt tiesību aktu saskaņā ar LESD 263. pantu saistībā ar ierobežojošiem pasākumiem. Drīzāk es ierosinu Tiesai ievērot pastāvošo judikatūru un tikai pielāgot to šai jaunajai prasībai. Turklāt – un atkal pretēji Padomes apsvērumiem – LESD 263. pantā, it īpaši tā ceturtajā daļā paredzētie noteikumi par tiesībām celt prasību ir balstīti uz objektīviem kritērijiem, kuri ir noteikti šajā Līgumā un kurus ir interpretējušas Savienības tiesas, nevis uz tādu savstarpēju vienošanos par tiesībām celt prasību esamību vai neesamību, kas noslēgtas starp Savienību un trešām valstīm.

VII. Secinājumi

123. Tāpēc visu minēto iemeslu dēļ es ierosinu Tiesai konstatēt, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, ciktāl tā ir nospriedusi, ka prasība ir nepieņemama, jo apelācijas sūdzības iesniedzējai nav bijis tiesību celt prasību LESD 263. panta ceturtās daļas izpratnē. Attiecīgi ierosinu, ka izskatāmā lieta būtu jānodod atpakaļ Vispārējai tiesai, lai tā varētu izskatīt visus atlikušos pieņemamības jautājumus saistībā ar apelācijas sūdzības iesniedzējas celto prasību atcelt tiesību aktu un tās prasību pēc būtības.

[96] Iespējams, vienīgais būtiskais papildu nosacījums ir apelācijas sūdzības iesniedzējas ieinteresētība savas prasības iznākumā (*un intérêt à agir*), taču šajā tiesvedībā nav strīda par šo jautājumu.

[97] Lietojot Padomes formulējumu.